

მიწის მესაკუთრეთა უფლებების
დაცვის ასოციაცია

ურბანული ინსტიტუტი

აარ ფინანსთა და ეკონომიკის სამინისტრო

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის
სოციალურ-ეკონომიკური მონახაზი

ნოემბერი-დეკემბერი

2005 წელი

შ ო ნ ა ა რ ს ო

I რეგიონის დახასიათება

- 1.1 აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკა - ზოგადი მიმოხილვა
- 1.2 ადმინისტრაციულ-ტერიტორიული დაყოფა
- 1.3 მიწის ფონდი
- 1.4 წყლის ზედაპირი
- 1.5 ბუნებრივი რესურსები
- 1.6 მოსახლეობა

II ეკონომიკა და ინფრასტრუქტურა

- 2.1 მთლიანი შიდა პროდუქტი
- 2.2 სახელმწიფო ფინანსები
- 2.3 დასაქმება
- 2.4 ტურიზმი
- 2.5 სამეწარმეო საქმიანობა
- 2.6 მრეწველობა
- 2.7 ენერგეტიკა
- 2.8 სოფლის მეურნეობა
- 2.9 სამშენებლო საქმიანობა
- 2.10 ტრანსპორტი და კავშირგაბმულობა
- 2.11 პრივატიზაცია
- 2.12 საფინანსო სექტორი
- 2.13 საერთაშორისო პროექტები

III სოციალური სფერო

- 3.1 განათლება
- 3.2 კულტურა
- 3.3 სპორტი
- 3.4 ჯანმრთელობის დაცვა
- 3.5 გარემოს დაცვა

IV. რეგიონში არსებული ძირითადი პრობლემები

I რეგიონის დახასიათება

შენიშვნა*

1.1 აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკა - ზოგადი მიმოხილვა

- ფართობი - 2,9 ათ. კვ. კმ, რაც საქართველოს ტერიტორიის 4,2 პროცენტს შეადგენს.
- მოსახლეობა – 376 016 კაცი.
- ადმინისტრაციული ცენტრი – ქ. ბათუმი.
- აჭარა მდებარეობს საქართველოს სამხრეთ-დასავლეთ ნაწილში შავი ზღვის სანაპიროზე, სამხრეთ საზღვარი ემთხვევა თურქეთის სახელმწიფო საზღვარს, ხოლო დასავლეთით ესაზღვრება შავი ზღვა.
- აჭარის ტერიტორია ორი რელიეფურ-კლიმატური ზონისაგან შედგება: მთიანი ნაწილი (სიმაღლით 3000 მ-დე) და შავი ზღვისპირა ნაწილი, რომელიც კოლხეთის დაბლობის გაგრძელებაა. ზღვის სანაპირო ზოლში თბილი, ძლიერ ტენიანი სუბტროპიკული კლიმატია, ხოლო მთაში – ტენიანი, ზომიერად თბილი და ცივი. ზამთარში ზღვისპირა ტერიტორიებზე საშუალო ტემპერატურა 4-6⁰ C, მთაში კი 2-დან -2⁰ C -მდე, ზაფხულში სათანადოთ 20-23⁰ C და 20⁰ C.
- აჭარის ტერიტორიის ნახევარზე მეტი, ძირითადად მთის კალთები დაფარულია ტყით, ხოლო ზღვისპირა დაბლობი და მთისწინეთი მთლიანად ათვისებულია სუბტროპიკული და ტექნიკური კულტურებით.
- აჭარა ტურისტული რეგიონია.
- რეგიონის ტერიტორიაზე ბევრი სასარგებლო წიაღესეულია. ცნობილია: მინერალური წყლების, სპილენძისა და პოლიმეტალების, ცეცხლგამძლე თიხების, დეკორატიულ-მოსაპირკეთებელი ქვებისა და სხვა საბადოები.
- ბათუმის საზღვაო-სავაჭრო ნავსადგურითა და ბათუმ-სტამბულის ავტომაგისტრალით წარმოებს ტვირთების ფართო ექსპორტ-იმპორტი, როგორც საქართველოსთვის ასევე მეზობელი და სხვა ქვეყნებისათვის. საერთაშორისო გადაზიდვები ხორციელდება აგრეთვე სარკინიგზო და საჰაერო ტრანსპორტით.

მოსაზღვრე სახელმწიფო და რაიონები

- თურქეთის რესპუბლიკა
- ოზურგეთის რაიონი
- ჩოხატაურის რაიონი
- ადიგენის რაიონი

საზღვრის სიგრძე

<i>თურქეთის რესპუბლიკასთან</i>	<i>კმ.</i>
--------------------------------	------------

* დოკუმენტში გამოყენებულია აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ფინანსთა და ეკონომიკის სამინისტროში და სტატისტიკის დეპარტამენტში არსებული ინფორმაცია და მონაცემთა ბაზა

ქედის რაიონში	10
ხელვაჩაურის რაიონში	56
შუახევის რაიონში	46
ხულოს რაიონში	20
ოზურგეთის რაიონთან:	
შუახევის რაიონში	6,2
ხულოს რაიონში	1,0
ქობულეთის რაიონში	55
ჩოხატაურის რაიონთან:	
შუახევის რაიონში	2,5
ხულოს რაიონში	19,5
ადიგენის რაიონთან:	
ხულოს რაიონში	28,8

1.2 ადმინისტრაციულ-ტერიტორიული დაყოფა

ადმინისტრაციულ-ტერიტორიული ერთეულების რიცხვი

ქალაქი	2	ბათუმი, ქობულეთი
რაიონი	5	ქობულეთი, ხელვაჩაური, შუახევი, ხულო, ქედა
მათ შორის:		
განსაკუთრებული მნიშვნელობის ქალაქი	1	ბათუმი
ქალაქი, რომელიც შედის რაიონის შემადგენლობაში	1	ქობულეთი
დაბა	7	ჩაქვი, ოჩხამური, ხელვაჩაური, მახინჯაური, ქედა, შუახევი, ხულო
სოფლის საკრებულო	56	
სოფელი	333	

1.3 მიწის ფონდი

მიწის ფონდის განაწილება სავარგულებისა და მიწათმოსარგებლეთა მიხედვით 2005 წლის 1 იანვრის მდგომარეობით

(ჰექტარი)

მიწათმოსარგებლების	ფართობი	ადმინისტრ. საზღვრებს	ადმინისტრ. საზღვრებში	სულ ადმინისტრ.
--------------------	---------	----------------------	-----------------------	----------------

დახასიათება	კერძო საკუთრების მიწები	სახელმწიფო საკუთრების მიწები	სულ	გარეთ	სხვისი სარგებლობა	საზღვრებში
საერთო ფართობი	21772	272740	294512	11903	7391	290000
აქედან / სას.სამ.სავარგულ ები	20284	56658	76942	10504	6424	72862
მათ შორის სახნავი	7319	2990	10309			10309
მრავალწლიანი ნარგავები	6745	9154	15899			15899
ხეხილის ბაღი	552	210	762			762
ვენახი	57	31	88			88
ჩაი	188	5430	5618			5618
ციტრუსი	5354	2413	7767			7767
თუთა	1	21	22			22
დაფნა	5	36	41			41
ტუნგო	2	362	364			364
კაკლოვანი	3	-	3			3
სხვა დანარჩენი	583	651	1234			1234
ნასვენი	280	1458	1736			1736
სათიბი	5528	1631	7159			7159
სადოვარი	412	41427	41839	10504	6424	37759
მელიორირებული მიწები	-	24	24			24
ტყეები	11	178022	178033	500		177533
მინდორსაცავი ტყის ბილიკები	-	662	662			662
ბუჩქნარი	218	8612	8830			8830
წყლები	-	3240	3240		2	3242
ჭაობები	-	805	805			805
გზით დაკავებული	-	3379	3379		7	3386
შენობით დაკავებული	1259	3228	4487			4487
სხვა დანარჩენი გამოუყენებელი	-	18110	18110	899	958	18169

1.4 წყლის ზედაპირი

მდინარეები

მდინარეები	სიგრძე კმ.
მდ.ჩოლოქი	24
მდ.კინტრიში	16
მდ.აჭყვა	19
მდ. ჩაქვისწყალი	22
მდ.ყორთლისწყალი	13
მდ. ბარცხანა	8,6
მდ.ჯოჭოსწყალი	6
მდ. ჭარნალი	13
მდ. ჭოროხი	438
საქართველოში	26
მდ. მაჭახელასწყალი	37
საქართველოში	21
მდ. აჭარისწყალი	90

ტბები

შავი ტბა, პატარა მწვანე ტბა და დიდი მწვანე ტბა განლაგებულია მდინარე აჭარისწყლის ზემო წელში არსიანის ქედის დასავლეთ კალთებზე ზღვის დონიდან 1800-2000 მეტრის სიმაღლეზე. დიდი მწვანე ტბიდან იღებს სათავეს მდინარე აჭარისწყალი.

დასახელება	სიღრმე, მ.	წყლის ზედაპირის ფართობი, მ ²	მოცულობა, მ ³
მწვანე ტბა - პატარა	14,5	4851	975
მწვანე ტბა - დიდი	17	46986	85424
შავი ტბა	7	21648	22570

1.5 ბუნებრივი რესურსები

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკა საქართველოს ერთ-ერთი მცირეშიწიანი რეგიონია. მიწის ფართობი შეადგენს 290 ათას ჰა-ს (საქართველოს ტერიტორიის 4,2%), საიდანაც დაბლობზე მოდის მთელი ტერიტორიის მხოლოდ 1,7 %, მთის წინეთზე – 0,8%, მთაზე – 97,5%.

მთლიანი ფართობებიდან სასოფლო სამეურნეო სავარგულზე მოდის მხოლოდ 25,1 % (72862 ჰა).

აჭარაში ხელსაყრელი ბუნებრივ-კლიმატური, ისტორიულ-კულტურული და გეოგრაფიული მდებარეობიდან გამომდინარე, ყოველგვარი პირობები არსებობს ტურიზმისა და კურორტების განვითარებისათვის.

აჭარის არ-ში ძირითადად მოიპოვება: ქვიშა-ხრეშის, სააგურე-კერამიკული, ინერტული მასალების, ლატერიტების, გოგირდისა და კოლჩედანის საბადოები, სპილენძ-პოლიმერული მადნები, სპილენძის, ტყვიის, თუთიის, კეთილშობილი და იშვიათი ლითონების მადნები, რომელთა ბაზაზეც შესაძლებელია სამშენებლო მასალებისა და სანააკეთობო მრეწველობის განვითარება.

მნიშვნელოვანია ჰიდრორესურსების, მინერალური და სუფთა წყლის მარაგი, ასევე ტყის და თევზის რესურსები.

აღსანიშნავია ასევე აჭარის ხელსაყრელი ეკონომიკურ-გეოგრაფიული მდებარეობა, რაც სატრანსპორტო-ინფრასტრუქტურული დარგების განვითარების საშუალებას იძლევა.

აჭარის ბუნებრივ სიმდიდრეთა შორის ჰიდროენერგეტიკულ რესურსებს ერთ-ერთი მთავარი ადგილი უჭირავს და აქ არსებული მდინარეები, რომლებიც, თოვლის დნობის, წვიმისა და მიწისქვეშა წყლებით იკვებებიან შავი ზღვის აუზს მიეკუთვნებიან. საქართველოში არსებული მდინარეების (სულ 26060 მდინარეა, საერთო სიგრძით – 58957კმ) ყველაზე უდიდესი მდინარეთა ქსელის სიხშირე აჭარაშია. ზღვისპირა აჭარაში მდინარეთა საშუალო წლიური ჩამონადენი 1 კვ. კმ-ზე – 40-45 ლ/წმ, შავშეთის ქედის ჩრდილოეთ კალთებზე – 60-65 ლ/წმ. დიდი ჩამონადენია ქედის თხემურ ზოლში – 80-90 ლ/წმ.

რეგიონს მძლავრი ჰიდროენერგეტიკული პოტენციალი გააჩნია და მდინარეების ჩამონადინების შიგაწლიური განაწილება საკმაოდ მრავალფეროვანია (ერთპიკიანი, ორპიკიანი და თითქმის თანაბარი ჰიდროგრაფებითაც), რაც ზედმიწევნით ხელსაყრელ პირობებს ქმნის, რათა მოეწყოს მცირე ჰესები უშუალოდ მდინარის ჩამონადენებზე. მითუმეტეს, როდესაც გეოლოგიური და ეკოლოგიური პირობები არ იძლევა წყალსაცავების მოწყობის საშუალებას.

საქართველოს, არც თუ ისე შორეულ წარსულში, მცირე ჰესების მშენებლობის საკმაოდ კარგი გამოცდილება გააჩნდა. XX ს.-ის 40-იანი წლების ბოლოს ყოველწლიურად ექსპლუატაციაში რამდენიმე ათეული მცირე ჰესი გადაეცემოდა. მათ შორის აჭარაში 1945-50 წ.წ. აიგო 30-მდე მცირე ჰესი ჯამური დადგმული სიმძლავრით 1176 კვტ. აღსანიშნავია ის ფაქტიც, რომ ჯერ კიდევ 1898-1913 წ.წ. ყოფილ საბჭოთა კავშირის ტერიტორიაზე აშენებული 17 ჰესიდან, 6 მცირე ჰესი (2 200 კვტ ჯამური სიმძლავრით, ე.ი. მთელი სიმძლავრის 35%) აგებული იყო საქართველოში, მათ შორის აჭარაში (ჩაქვი-ჰესი – სიმძლავრით 177 კვტ).

აჭარის რეგიონში ენერგეტიკული კრიზისის დაძლევის საქმეში, მცირე ჰესების მშენებლობას ალტერნატივა არ გააჩნია.

დღეისათვის აჭარაში სულ 5 ჰესი არსებობს:

- აწქესი (16,0 მგვტ სიმძლავრითა და 50 000-70 000 ათასი კვტ.სთ წლიური გამომუშავებით);
 - მაჭახელა ჰესი (1,430 მგვტ სიმძლავრითა და 2000-7000 ათასი კვტ.სთ წლიური გამომუშავებით);
 - კინკიშა ჰესი (0,740 მგვტ სიმძლავრითა და 1000-2000 ათასი კვტ.სთ წლიური გამომუშავებით);
 - აჭი ჰესი (1,028 მგვტ სიმძლავრითა და 1000-2500 ათასი კვტ.სთ წლიური გამომუშავებით);
 - ჩირუხი-სანალია ჰესი (4,320 მგვტ სიმძლავრითა და 1000-1500 ათასი კვტ.სთ წლიური გამომუშავებით).
- ჰესების სრული სიმძლავრე 23,518 მგვტ-ია და წლიური გამომუშავება კი 55 000–83 000 ათასი კვტ.სთ.

ქვემოთ მოცემულია აჭარაში არსებული საბადოების მოკლე დახასიათება:

1. ჟანიერის გაბროს საბადო

საბადო განლაგებულია 18 კმ-ით დაბა შუახევიდან. მარაგები განსაზღვრულია 01.04.2001 წლის მდგომარეობით C_1 კატეგორიით 1.4 მლნ მ³ რაოდენობით. ნედლეული აკმაყოფილებს სახელმწიფო სტანდარტების შემდეგ მოთხოვნებს:

- ბუნებრივი ქვების ბლოკები მოსაპირკეთებელი ფილების წარმოებისთვის;
 - დახერხილი ფილები მოსაპირკეთებლად ბუნებრივი ქვებისგან;
 - საკედლე ქვები მთის ქანებისაგან;
 - საბორტე ქვები მთის ქანებისაგან;
 - ქვები ფილაქნებისთვის საგზაო საფარისათვის
 - არქიტექტურულ-მოსაპირკეთებელი ნაკეთობანი ბუნებრივი ქვებისაგან;
 - ბალასტი ხრეშისა და ქვიშა-ხრეშის რკინიგზისათვის
 - ღორღი და ხრეში მასიური მთის ქანებისაგან სამშენებლო სამუშაოებისათვის;
 - ქვიშა სამშენებლო სამუშაოებისათვის;
 - ღორღი ბუნებრივი ქვისაგან რკინიგზების ბალასტური შრისათვის;
 - ხვინჭკა-ხრეშის ნარევი საავტომობილო გზებისა და აეროდრომების საფარისა და ფუძისათვის;
 - ძირითადი მახასიათებლები ასეთია:
 - ბლოკიანობა – 19,1%
 - ბლოკების მოცულობა – 0,035-1,87 მ³;
 - 20 მმ სისქის ფილების გამოსავალი 1 მ³ ბლოკიდან – 17 მ².
- დღეისათვის მიმდინარეობს საბადოს კუსტარული დამუშავება. შედგენილია ბიზნეს-გეგმა საბადოს სამრეწველო ათვისებაზე, რის მიხედვით:
- მოსაპირკეთებელი ფილების რეალიზაციის ფასი – 171053,5 ათასი დოლარი;
 - ღორღად ვარგისი ნედლეულის რაოდენობა 112,5 ათასი მ³;
 - ნედლეულის რეალიზაციის ფასი – 5866,5 ათასი დოლარი;
 - 1 მ² მოსაპირკეთებელი ფილების ფასი – 37,5 დოლარი;
 - 1 ტ სამშენებლო ღორღის ფასი – 2.0 დოლარი;
 - მოგება მოსაპირკეთებელი ფილების წარმოებიდან – 31930 ათასი დოლარი;
 - მოგება სამშენებლო ღორღის წარმოებიდან – 880,0 ათასი დოლარი;
 - მთლიანი მოგება – 32910 ათასი დოლარი;
 - წარმოების უზრუნველყოფა მარაგების – 22 წელი.

2. დაგვის მიკროტუფობრექციების საბადო

საბადო მდებარეობს 11 კმ აღმოსავლეთით კურორტ ქობულეთიდან. სამრეწველო მარაგები განსაზღვრულია 01.01.1997 წლის მდგომარეობით $+h_1$ კატეგორიით 1,14 მლნ მ³ რაოდენობით. თავისი ხარისხობრივი მონაცემებით ნედლეული აკმაყოფილებს სახელმწიფო სტანდარტების შემდეგ მოთხოვნებს:

- ბლოკები ბუნებრივი ქვისაგან მოსაპირკეთებელი ფილების წარმოებისათვის;
- ღორღი ბუნებრივი ქვისაგან სამშენებლო სამუშაოებისათვის;
- მძიმე ბეტონი, ტექნიკური მოთხოვნები შემავსებლებზე.

საბადოს ტერიტორია დღეისათვის დასახლებულია და გამოყენებულია სასოფლო-სამეურნეო სავარგულებად. ამიტომ მისი საწარმოო ათვისება გამორიცხულია.

3. დანისპარაულის ანდეზიტ-დაციტების საბადო

საბადო მდებარეობს 22 კმ აღმოსავლეთით დაბა ხულოდან 2,5 კმ ჩრდილოეთით სოფ. დანისპარაულიდან. მარაგები განსაზღვრულია 01.01.1984 წლის მდგომარეობით $+ +h_1$ კატეგორიით და შეადგენს 2,3 მლნ მ³-ს. შესაძლებელია სამრეწველო მარაგების მნიშვნელოვანი გაზრდა საბადოს სამხრეთი ფლანგების შემდგომი დაძიებით. თავისი ხარისხობრივი მონაცემებით ნედლეული აკმაყოფილებს სახელმწიფო სტანდარტების შემდეგ მოთხოვნებს:

- ბუნებრივი ქვის ბლოკები მოსაპირკეთებელია ფილების წარმოებისათვის;
- დახერხილი მოსაპირკეთებელი ფილები ბუნებრივი ქვისაგან;
- ღორღი ბუნებრივი ქვისაგან სამშენებლო სამუშაოებისათვის;
- ნედლეული ხვინჯკის წარმოებისათვის ბუნებრივი ქვისაგან სამშენებლო სამუშაოებისათვის;
- ღორღი ბუნებრივი ქვისაგან, ხრეში და ღორღი ხვინჯკისაგან სამშენებლო სამუშაოებისათვის;
- ქვიშა სამშენებლო სამუშაოებისათვის.

ძირითადი მახასიათებლები ასეთია:

- ბლოკიანობა – 20 %
 - ბლოკების მოცულობა – 0,015-0,82 მ³;
 - 30 მმ სისქის ფილების გამოსავალი 1 მ³-დან – 8 მ².
- საბადოს სამრეწველო ათვისებაზე შედგენილია ბიზნეს-გეგმა, რის მიხედვით:
- კარიერის წლიური წარმადობა სამთო მასაში – 33 ათასი მ³;
 - სასაქონლო პროდუქციის წლიური წარმადობა:
 - ა) საბლოკე ქვის – 6000 მ³;
 - ბ) მოსაპირკეთებელი ფილების – 4800 მ³;
 - გ) სამშენებლო ღორღის – 20000 მ³;
 - სასაქონლო პროდუქციის ფასები:
 - ა) 1 მ³ მოსაპირკეთებელი ფილის – 16 დოლარი;
 - ბ) 1 მ³ სამშენებლო ღორღის – 2 დოლარი;
 - წარმოების უზრუნველყოფა მარაგებით – 73 წელი.

4. ხალასათვის გაბრო-დიორიტის საბადო

საბადო მდებარეობს შუახევის რაიონის სოფ. ახალბადის უშუალო სიახლოვეს, დაბა ხიჭაურიდან ჩრდილოეთით 1,5 კმ-ზე. საბადო დაძიებულია აჭარის გეოლოგიის სამთო საქმისა და წიაღისეული რესურსების სახელმწიფო საფუძველზე. სამრეწველო მარაგები h_1+ h_2 კატეგორიით შეადგენს 1,8 მლნ. მ³-ს. მარაგების გაზრდა შესაძლებელია საბადოს აღმოსავლეთი და დასავლეთი ფლანგების დაძიებით. თავისი

ხარისხობრივი მაჩვენებლებით ნედლეული აკმაყოფილებს სახელმწიფო სტანდარტების შემდეგ მოთხოვნებს:

- ბლოკები ბუნებრივი ქვისაგან, მოსაპირკეთებელი ფილების წარმოებისათვის;
- მოსაპირკეთებელი ფილები დახერხილი მთის ქანებისაგან;
- საკედლე ქვები მთის ქანებისაგან;
- გვერდითი (კიდურა) ქვები ბორდიურების წარმოებისათვის;
- საყორე ქვა;
- გრძელურა ქვები (ქვაფენილები) გზის საფარისათვის;
- კლდოვანი ქანები ღორღის წარმოებისათვის;
- ქვიშა სამშენებლო სამუშაოებისათვის;
- ღორღიან-ხრეშიან-ქვიშიანი ნარევი საავტომობილო გზების და აეროდრომების საფარისა და საფუძვლებისათვის
- ბალასტი ხრეშისა და ქვიშა-ხრეშის რკინიგზისათვის;
- 1 მ² გაპრიალებული მოსაპირკეთებელი ფილის ღირებულება – 35 დოლარი;
- 1 გრძ. მ. ბორდიურის ღირებულება – 13 დოლარი;
- 1 მ² ქვაფენილის ფილების ღირებულება – 12 დოლარი;
- 1 მ³ ქვიშის, ხრეშისა და ღორღის ღირებულება – 5,5 დოლარი;
- მოსაპირკეთებელი ფილების სარეალიზაციო ფასი (მთელი საბადოდან) – 2660,8 ათასი დოლარი;
- ბორდიურების სარეალიზაციო ფასი – 359,4 ათასი დოლარი;
- ქვაფენილების ფილების სარეალიზაციო ფასი – 497,6 ათასი დოლარი;
- სამშენებლო ქვიშის, ხრეშის და ღორღის სარეალიზაციო ფასი – 63,3 ათასი დოლარი;
- სარეალიზაციო პროდუქციის მთლიანი ღირებულება 107677,5 ათასი დოლარი;
- წლიური მოგება მოსაპირკეთებელი ფილების წამოებიდან – 380,1 ათასი დოლარი;
- წლიური მოგება ბორდიურების წარმოებიდან – 8,3 ათასი დოლარი
- წლიური მოგება ქვაფენილების წარმოებიდან – 20,7 ათასი დოლარი
- წლიური მოგება ღორღის და ხრეშის წარმოებიდან – 5,8 ათასი დოლარი
- წლიური მოგება მთლიანად – 415,1 ათასი დოლარი

წარმოება ნედლეულით უზრუნველყოფილია 30 წლის განმავლობაში. ამ პერიოდის დროს საბადოს ექსპლუატაციის შედეგად მოგება შეადგენს 12454 ათას დოლარს.

6. ჭოროხის ქვიშისა და ხრეშის საბადო

საბადო მდებარეობს 4 კმ სამხრეთით ქ. ბათუმიდან მდ. ჭოროხის დელტაში. სამრეწველო მარაგები 01.01.1998 წლის მდგომარეობით ჩ₁ კატეგორიით შეადგენს 0,84 მლნ. მ³-ს. ნედლეული აკმაყოფილებს სახელმწიფო სტანდარტების მოთხოვნებს:

- მძიმე ბეტონი, ტექნიკური მოთხოვნები შემავსებელზე ;
- ქვიშა სამშენებლო სამუშაოებისათვის;
- ღორღი ბუნებრივი ქვისაგან სამშენებლო სამუშაოებისათვის;

საბადო მუშავდება ჭოროხის ინერტული მასალების კომბინატისა და სხვა სამშენებლო ორგანიზაციების მიერ. ბათუმის სანაპირო ზოლის აკვატორიაში ნეგატიური დინამიური პროცესების განვითარების გამო მიზანშეუწონლად მიგვაჩნია ინერტული მასალის (ხრეში, ქვიშა) მოპოვება საბადოდან. კომბინატის უზრუნველყოფა შესაძლებელია ახლომდებარე დოლოგანის, ახალშენისა და ხეყრუს საბადოების ხარჯებზე.

7. დოლოგანის ანდეზიტების და პრფილიტის საბადო
(ინერტული მასალების წარმოებისათვის)

საბადო მდებარეობს 2 კმ ჩრდილოეთით სოფ. დოლოგანიდან და 72 კმ. აღმოსავლეთით ქ. ბათუმიდან. საბადო დაძიებულია აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის გეოლოგიის, სამთო საქმისა და წიაღისეული რესურსების სახელმწიფო დეპარტამენტის მიერ 2001 წელს, როგორც ალტერნატიული საბადო ჭოროხის ინერტული მასალების კომბინატისათვის. როგორც ცნობილია, ინერტული მასალების მოპოვებამ ჭოროხის დელტიდან გამოიწვია ნეგატიური დინამიური პროცესების განვითარება ბათუმის სანაპირო ზოლში. აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის უზენაესი საბჭოს პრეზიდიუმის 01.01.1999 წ. № 72 დადგენილებით გეოლოგიის სამთო საქმისა და წიაღისეული რესურსების სახელმწიფო დეპარტამენტს დაევალა ალტერნატიული საბადოს დაძიება ჭოროხის ინერტული მასალების კომბინატის ნედლეულით უზრუნველყოფისათვის.

საბადოს სამრეწველო მარაგები 01.06.2001 წ. მდგომარეობით ჩ+ჩ₂ კატეგორიით შეადგენს 7,36 მლნ. მ³, ხოლო პროგნოზული რესურსები 1 კატეგორიით – 4,62 მლნ. მ³ –ს. ნედლეული აკმაყოფილებს სახელმწიფო სტანდარტების მოთხოვნებს:

- შემავსებელი ქვები მთის ქანებისაგან;
 - საყორე ქვა;
 - ფილაქნის ქვა გზის საფარისათვის;
 - ნედლეული ხვინჯკის წარმოებისათვის ბუნებრივი ქვისაგან სამშენებლო სამუშაოებისათვის;
 - ბალასტი ხრეშისა და ხრეშქვიშის რკინიგზისათვის;
 - ღორღი და ხრეში მკვრივი მთის ქანებისაგან სამშენებლო სამუშაოებისათვის;
 - ქვიშა სამშენებლო სამუშაოებისათვის;
 - ღორღი ქვიშის ნარევით საავტომობილო გზებისა და აეროდრომებისათვის;
- საბადოს სამრეწველო ათვისებაზე შედგენილია ბიზნეს-გეგმა, რომლის მიხედვით:

- კარიერის წლიური წარმადობა სამთო მასაში – 300 ათასი მ³;
- მზა პროდუქციის წლიური წარმოება – 279 ათასი მ³;
- კარიერის სადღეღამისო წარმადობა – 1154 მ³;
- კაპიტალური დაბანდება საწარმოს მშენებლობაზე – 1591,4 ათასი დოლარი;
- სასაქონლო პროდუქციის საბითუმო ფასი (1მ³) – 4,56 დოლარი;
- სასაქონლო პროდუქციის წლიური სარეალიზაციო ღირებულება – 689,1 ათასი დოლარი;
- წლიური მოგება – 218,9 ათასი დოლარი;
- კაპიტალდაბანდების უკუგების ვადა – 7,3 წელი;
- წარმოების უზრუნველყოფა მარაგებით – 23 წელი.

ამასთანავე უნდა აღინიშნოს, რომ გზის საფარის ფილაქნები დოლოგანის საბადოს ნედლეულიდან თავისი ფიზიკურ-მექანიკური თვისებებით (სიმტკიცე, გამძლეობა ცვეთაზე და სხვა) ბევრად უკეთესია კომბინატის მიერ დამზადებულ ფილებზე ჭოროხის ქვიშა-ხრეშის საბადოდან.

8. ახალშენის ტუფობრეჭიების და პორფირიტების საბადო

საბადო მდებარეობს 6 კმ. სამხრეთ-აღმოსავლეთით ქ. ბათუმიდან. სამრეწველო მარაგები 01.01.1988 მდგომარეობით +ჩ₁ კატეგორიით შეადგენს 11,0 მლნ. მ³-ს. ნედლეული აკმაყოფილებს სახელმწიფო სტანდარტების შემდეგ მოთხოვნილებებს:

- ღორღი ბუნებრივ ქვისა და სამშენებლო სამუშაოებისათვის;
- ქვიშა სამშენებლო სამუშაოებისათვის;

- ნედლეული ღორღის წარმოებისათვის ბუნებრივი ქვისაგან სამშენებლო სამუშაოებისათვის;
- ხრეშ-ღორღის ნარევი საავტომობილო გზებისა და აეროდრომების საფარისა და ფუძისათვის;
- მძიმე ბეტონი ტექნიკური მოთხოვნები შემოსავლებზე;

9. ხეყრუს დიორიტ-პორფირიტის საბადო

(ინერტული მასალების წარმოებისათვის)

საბადო მდებარეობს 9 კმ სამხრეთ-აღმოსავლეთით ქ. ბათუმიდან. სამრეწველო მარაგები განსაზღვრულია $+H_1$ კატეგორიით 1,1 მლნ. მ³ რაოდენობით. ნედლეული აკმაყოფილებს სახელმწიფო სტანდარტებს, სახელმწიფო სტანდარტების მოთხოვნებს:

- შემავსებელი ქვა;
- ნედლეული ღორღის წარმოებისათვის;
- ღორღი და ქვიშა ფორიანი ქვის ქანებიდან;

10. ბრილის სააგურე-კერამიკული თიხის საბადო

საბადო განლაგებულია 20 კმ. ჩრდილოეთით დაბა შუახევიდან სოფ. ბრილის მიდამოებში. ნედლეულის მარაგები განსაზღვრულია H_1+H_2 კატეგორიით და შეადგენს 1,02 მლნ. მ³-ს. ნედლეული აკმაყოფილებს სახელმწიფო სტანდარტების შემდეგ მოთხოვნებს:

- აგური და კერამიკური ნაკეთობები;
- მომინარქრებული კერამიკული ფილები კედლების შიგნითა მოპირკეთებისათვის;
- კერამიკული ფილები იატაკისათვის;

შედგენილია ბიზნეს-გეგმა საბადოს სამრეწველო ათვისებისათვის:

- საწარმოს წლიური სიმძლავრე – 5 მლნ. აგური წელიწადში;
- კაპიტალური დაბანდება 13 ათასი დოლარი
- საწარმოს რენტაბელობის დონე – 16,4%
- 1000 ცალი აგურის დამზადების ფასი – 73,4 დოლარი
- 1000 ცალი აგურის სარეალიზაციო ფასი – 120 დოლარი
- საწარმოს წლიური მოგება – 230 ათასი დოლარი
- კაპიტალდაბანდებათა უკუგების ვადა – 6 წელი
- წარმოების უზრუნველყოფა მარაგებით – 84 წელი

11. სანაღის ანდეზიტ-დაციტის საბადო

საბადო მდებარეობს შუახევის რაიონული ცენტრიდან 22 კმ. დაშორებით მდინარე ჩირუხის წყლის ხეობაში. პროგნოზული მარაგები 1 კატეგორიით შეადგენს 0,45 მლნ. მ³. ნედლეული აკმაყოფილებს სახელმწიფო სტანდარტების შემდეგ მოთხოვნებს:

- ბლოკები ბუნებრივი ქვისაგან მოსაპირკეთებელი ფილების წარმოებისათვის;
- საკედლე ქვები მთის ქანებისაგან;
- გვერდითი ქვები სამთო ქანებისაგან;
- საყორე ქვა;

- კლდოვანი მთის ქანები ღორღის წარმოებისათვის;
- ბალასტი ხრეშისა და ქვიშა ხრეშის რკინიგზის სავალე ნაწილისათვის;
- ღორღი და ხრეში მკვრივი მთის ქანებიდან;

- ქვიშა სამშენებლო სამუშაოებისათვის;

- ღორღიან-ქვიშიან-ხრეშიანი ნარევი საავტომობილო გზებისა და აეროდრომების საფარისა და ფუძისათვის

- ღორღი ბუნებრივი ქვიდან რკინიგზის სავალი ნაწილისათვის;
- ღორღი და ქვიშა მთის ქანებიდან

– ღორდი და ქვიშა ბუნებრივი ქვიდან.

ძირითადი მახასიათებლები ასეთია:

– ბლოკიანობა – 19,5%

– ბლოკების მოცულობა – 0,04-2,15 მ³

– 20 მმ-იანი სისქის ფილების გამოსავალი 1 მ³ ბლოკიდან – 18,5 მ²

12. ნამონასტრევი გრანიტე-დიორიტის საბადო

საბადო მდებარეობს სოფ. ნამონასტრევის მიდამოებში დაბა ქედიდან 12 კმ სამხრეთ აღმოსავლეთით. ნედლეულის პროგნოზული რესურსული 1 კატეგორიით განსაზღვრულია 0,5 მლნ. მ³ რაოდენობით. ჩატარებული ლაბორატორული-ტექნოლოგიური კვლევებით დადგინდა, რომ ნამონასტრევის გამოვლინების გრანიტ-სიენიტები თავისი ხარისხობრივი მაჩვენებლებით ვარგისია მოსაპირკეთებელი ფილების, ქვაფენილების, ბორდიურების, ხრეშის, ღორდის და ქვიშის წარმოებისათვის და აკმაყოფილებს სახელმწიფო სტანდარტების შემდეგ მოთხოვნებს:

– ბლოკები ბუნებრივი ქვისაგან;

– საკედლე ქვები სამთო ქანებისაგან;

– გვერდითი ქვები სამთო ქანებისაგან;

– საყორე ქვა;

– კლდოვანი სამთო ქანები ღორდის წარმოებისათვის;

– ბალასტი ხრეშისა და ქვიშა ხრეშის რკინიგზის სავალე ნაწილისათვის;

– ღორდი და ხრეში მკვრივი სამთო ქანებისაგან, სამშენებლო სამუშაოებისათვის;

– ქვიშა სამშენებლო სამუშაოებისათვის;

– ნარევი ღორდიან-ხრეშიან-ქვიშიანი, საავტომობილო გზების და აეროდრომების საფარისა და საფუძვლისათვის;

– ნედლეული ქვიშის, ხრეშის და ღორდის წარმოებისათვის ხრეშიდან სამშენებლო სამუშაოებისათვის;

– ნარევი ქვიშიან-ხრეშიანი, სამშენებლო სამუშაოებისათვის;

– ღორდი ბუნებრივი ქვისაგან, რკინიგზის სავალი ნაწილის ბალასტური შრისათვის;

– ღორდი და ქვიშა ფორიანი სამთო ქანებისაგან.

13. ქობულეთის რაიონის კერამზიტული, სააგურე და

ცეცხლგამძლე თიხის საბადოები

ქობულეთის რაიონში ცნობილია სხვადასხვა სახის სამშენებლო და საყალიბე (ცეცხლგამძლე) თიხების რამდენიმე საბადო. თავის დროზე დაძიებული იყო და სხვადასხვა უწყებების მიერ მუშავდებოდა: ოჩხამურის კერამზიტული თიხის, ცეცხლაურის ცეცხლგამძლე თიხის და ჯიხანჯურის სააგურე თიხის საბადოები, რომელთა მარაგები დღეისათვის ჩამოწერილია დაძიებიდან 35 წლიანი ვადის გასვლის გამო. დამატებითი გეოლოგიურ-საძიებო სამუშაოებისა და ლაბორატორიულ-ტექნოლოგიური კვლევების შემდეგ შესაძლებელია საბადოების არსებული სამრეწველო მარაგების დაზუსტება და ნედლეულის ხარისხობრივი გადაფასება თანამედროვე სტანდარტების ტექნიკური მოთხოვნების შესაბამისად.

ა) ოჩხამურის კერამზიტული თიხების საბადო

საბადო მდებარეობს 2,5 კმ. ჩრდილოეთით სადგ. ოჩხამურიდან. კერამზიტული თიხების სამრეწველო მარაგები დამტკიცებულია 01.01.1974 წ. მდგომარეობით + ჩ₁ კატეგორიით 2.02 მლნ. მ³ რაოდენობით.

ნედლეული ვარგისია კერამზიტული ხრემის წარმოებისათვის. მისი პლასტიკური გადამუშავებით ბუნებრივი შემადგენლობით. კერამზიტული ხრემი აკმაყოფილებს სახელმწიფო სტანდარტის “კერამზიტული ხრემის” მოთხოვნას და შეესაბამება „ კლასს. მიღებული კერამზიტული ქვიშისაგან შეიძლება დამზადდეს თბოიზოლაციური კერამზიტული ბეტონი სხვადასხვა მოცულობითი მასით.

ბ) ცეცხლაურის ცეცხლგამძლე თიხის საბადო

საბადო მდებარეობს 7კმ ჩრდილო-დასავლეთით სადგურ ოჩხამურიდან. სამრეწველო მარაგები დამტკიცებულია 01.01.1959 წ. მდგომარეობით + +ჩ₁ კატეგორიით 1.8 მლნ. მ³ რაოდენობით. ნედლეული შეიძლება გამოყენებული იქნას კერამიკული მილების წამოებისათვის და საყალიბე მასალად. თიხის ცეცხლგამძლეობა 1600-1700⁰ ჩ ფარგლებშია.

საბადოს მარაგები ჩამოწერილია. საჭიროების შემთხვევაში შესაძლებელია ნედლეულის ხარისხობრივი გადაფასება თანამედროვე სახელმწიფო სტანდარტების ტექნიკური მოთხოვნების შესაბამისად, რაც მოითხოვს დამატებით ლაბორატორიულ-ტექნოლოგიურ კვლევებს.

გ) ჯიხანჯურის სააგურე-საკრამიტე თიხის საბადო

საბადო მდებარეობს ქ. ქობულეთიდან 18 კმ-ის დაშორებით. თიხის მარაგები დათვლილია 01.01.1955 წლის მდგომარეობით + +ჩ₁ კატეგორიით 0.45 მლნ მ³-ის რაოდენობით. აქვე დათვლილია ზღვიური ქვიშების მარაგები 0.58 მლნ მ³-ის რაოდენობით.

საბადო არ მუშავდება. მარაგები ჩამოწერილია. საჭიროების შემთხვევაში შესაძლებელია საბადოს ნედლეულის გადაფასება და გამოყენების სფეროს გაზრდა ახალი სტანდარტების შესაბამისად.

ბუნებრივი რესურსების მიმოხილვისას ასევე განსაკუთრებული აქცენტის გადატანაა საჭირო მიწისქვეშა სასმელი წყლების გამოყენების პერსპექტივებზე, რომელთა ბაზაზეც შესაძლებელია დასახლებული პუნქტების წყალმომარაგებისა და მათი სამრეწველო ჩამოსხმის პროექტების განხილვა.

აჭარის ავტონომიურ რესპუბლიკაში მრეწველობის, სოფლის მეურნეობისა და საკურორტო მეურნეობის მზარდმა განვითარებამ და ურბანიზაციამ გამოიწვია წყალსარგებლობის მნიშვნელოვანი გაზრდა. აღნიშნულმა გარემოებამ გეოლოგიური სამსახურის წინაშე დააყენა ქ. ბათუმისა და ზღვისპირა კურორტების სასმელი წყლით უზრუნველყოფისათვის პერსპექტიული წყალშემცავი ჰორიზონტების გამოვნენის საკითხი. ამ მიზნით ავტონომიური რესპუბლიკის რამდენიმე სასიცოცხლო ობიექტებისათვის (პურის ქარხნები, საავადმყოფოები, სასწავლო დაწესებულებები და სხვა.) გაიბურდა რამდენიმე საექსპლუატაციო ჭაბურღილი მათი ავტონომიურად წყალმომარაგების მიზნით.

დღის წესრიგში დადგა ქ. ბათუმის წყალმომარაგებისთვის ისეთი საბადოს გამონახვა, რომელიც მთლიანად უზრუნველყოფს სასმელი წყლით ქალაქის მოთხოვნილებას. ჩატარებულმა გამოკვლევებმა გვიჩვენა, რომ მიწისქვეშა წყლების ასეთ საბადოს წარმოადგენს კახაბრის ველის ქვედა წყალწვევიანი ჰორიზონტები, რომლებიც მდებარეობენ 150-200 მ სიღრმეზე. საბადო უნიკალურია შემდეგი მოსაზრების გამოც: საბადოს წნევიანი წყლები უმეტეს ფართობზე საიმედოდაა დაცული წყალგაუმტარი ფენებით; წნევიანი წყების ჰორიზონტებს გააჩნია მეტად ხელსაყრელი კვების ბუნებრივი პირობები; ბუნებრივი რესურსების შეფასების დონე მაღალია; ჰორიზონტებს გააჩნით მეტად ხელსაყრელი თვითგაწმენდის ბუნებრივი ჰიდროგეოლოგიური პირობები, რაც ასახულია მიწისქვეშა წყლების მაღალ ხარისხში; საბადო განლაგებულია ქ. ბათუმის ახლოს არსებული წყალშემკრების ტერიტორიაზე; ჰიდროგეოლოგიური პირობები პრაქტიკულად გამორიცხავს საბადოზე

ქალაქის ტექნოლოგიურ ზეგავლენას წნევიანი წყლების დაბინძურების თვალსაზრისით და ბოლოს, მდ. ჭოროხის რესურსების დარეგულირება წნევიან წყლებზე ვერ მოახდენს რაიმე არსებით ზეგავლენას და ამიტომ საბალო ნებისმიერ პირობებში შეგვიძლია მივიჩნიოთ ქ. ბათუმის წყალმომარაგების გარანტიად.

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის გეოლოგიის, სამთო საქმისა და წიაღისეული რესურსების სახელმწიფო დეპარტამენტი მეჯინისწყლის წყალშემკრებზე ბურღვით სამუშაოებს აწარმოებს 1997 წლიდან. პროექტით გათვალისწინებულია 100 ჭაბურღილის გაბურღვა (მათ შორის 90 მუდმივმოქმედი და 10 სარეზერვო). უკვე გაიბურღა 86 ჭაბურღილი. თითოეული ჭაბურღილიდან მიღებულია სასმელი წყალი დებეტით 10-15ლ/წმ.

სასერთიფიკაციო ორგანოს სამეცნიერო-კვლევითი ფირმა „გამას“ მიერ შესრულებული ლაბორატორიული გამოკვლევის თანახმად:

- წყალს არ ახასიათებს უცხო სუნი და გემო, არ აქვს სიმღვრიე და შეტიენარებული ნაწილაკები;
- ჯამური მინერალიზაცია შეადგენს 278,09 მგ/ლ, ზ = 8,35, რაც სრულიად შეესაბამება სასმელი წყლის საერთაშორისო ნორმების მოთხოვნებს. ამ მოთხოვნების მიხედვით მინერალიზაცია არ უნდა აღემატებოდეს 500 მგ/ლ, ხოლო ზ – 6,5-9,0;
- ტიპობრივი მახასიათებლების მიხედვით იგი განეკუთვნება კალციუმიან-მაგნიუმ-ჰიდროკარბონატულ-სულფატური კლასის წყლებს;
- წყალი არ არის დაბინძურებული ორგანული ნივთიერებებით, რაზედაც მიუთითებს უანგბადის მოხმარების დაბალი მაჩვენებელი (ე.ქ.მ. = 1,76 მგ/ლ). ამ მაჩვენებლის ზღვრული დასაშვები კონცენტრაცია ზ.დ.კ. = 5,0 მგ/ლ;
- არ შეიცავს ბიოლოგიურად აქტიურ ელემენტებს: ბორს, ფტორსა და ფოსფორს. აგრეთვე ნიტრატებს, ნიტრიტებს, ამიაკს და ციანიდებს;
- ტოქსიკური მეტალები: დარიშხანი, სელენი, კადმიუმი, კობალტი, ტყვია, ვერცხლისწყალი არ აღმოჩნდა მინიმალური რაოდენობითაა სპილენძი, თუთია და რკინა (ამ ელემენტების ზ.დ.კ. შესაბამისად შეადგენს 1,0 მგ/ლ, 5,0 მგ/ლ, 0,3 მგ/ლ).
- აღსანიშნავია წყლის მაღალი ორგანოლექტიკური მახასიათებლები, რაც განპირობებულია აღნიშნული კლასის წყლებისთვის დამახასიათებელი ოპტიმალური მინერალური შემადგენლობით. იგი შეესაბამება სახელმწიფო სტანდარტის მოთხოვნებს სასმელ წყალზე 2874-82 და აგრეთვე სრულ შესაბამისობაშია მსოფლიო ჯანდაცვის ორგანიზაციის მიერ რეკომენდირებულ მოთხოვნებთან (სასმელი წყლის ხარისხის კონტროლის სახელმძღვანელო, უენევა 1992.)

საპროექტო გაანგარიშებით წყლის მოხმარების ნორმად ერთ სულ მოსახლეზე მიღებულია 0,5 მ³ დღე-ღამეში, რაც ევროპის ქვეყნებისათვის მიღებულ ნორმას წარმოადგენს. 150000 სულზე ეს შეადგენს 75000 მ³/დღ. 1140 გათვალისწინებულია საზღვაო პორტისა და საწარმოების საჭიროებისათვის. წყლის ხარჯვის დღე-ღამური ჯამური რაოდენობა შეადგენს 86400 მ³/დღ.დ, რასაც უზრუნველყოფს 90 საექსპლუატაციო ჭაბურღილი 11ლ/წმ-ში დებეტით.

II ეკონომიკა და ინფრასტრუქტურა

2.1 მოსახლეობა

მოსახლეობის რიცხოვნობა

(წლის დასაწყისისათვის)

	1989	2002	2003	2004	2005
აჭარის ა.რ.	392432	376016	378157	379899	381802
ქალაქად	181209	166398	167236	168000	168970
სოფლად	211143	209618	210921	211899	212832
ქ. ბათუმი	136930	121806	122440	122990	123604
ქობულეთის რაიონი	88183	88063	88531	88879	89361
ქ. ქობულეთი	20637	18556	18610	18695	18828
დაბა ჩაქვი	5071	8100	8130	8167	8240
დაბა ოჩხამური	7257	5026	5067	5085	5135
სოფლად	55218	56381	56724	56932	57158
ხელვაჩაურის რაიონი	82243	90843	91429	91895	92398
დაბა ხელვაჩაური	5121	6143	6196	6260	6312
დაბა მახინჯაური	3009	3401	3411	3402	3419
სოფლად	74113	81299	81822	82233	82667
ქედის რაიონი	20061	20024	20085	20104	20172
დაბა ქედა	1231	1244	1256	1262	1276
სოფლად	18830	18780	18829	18842	18896
შუახევის რაიონი	25386	21850	21922	21961	22042
დაბა შუახევი	901	980	978	982	988
სოფლად	24485	20870	20944	20979	21054
ხულოს რაიონი	3+9629	33430	33750	34070	34225
დაბა ხულო	1132	1142	1148	1157	1168
სოფლად	38497	32288	32602	32913	33057

მოსახლეობის ეროვნული შემადგენლობა

(მოსახლეობის აღწერების მიხედვით)

	რიცხოვნობა (ათ. კაცი)					პროცენტობით მთელ მოსახლეობასთან				
	1959	1970	1979	1989	2002	1959	1970	1979	1989	2002
მთელი მოსახლეობა	245,3	309,8	354,2	392,4	376,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
ქართველი	178,7	236,9	283,9	324,8	351,1	72,8	76,5	80,1	82,8	93,4
აფხაზი	1,2	1,4	1,5	1,6	1,6	0,5	0,4	0,4	0,4	0,4
ოსი	0,2	0,4	0,3	0,8	0,2	0,1	0,1	0,1	0,2	0,1
რუსი	32,8	35,8	34,5	30,0	9,1	13,4	11,6	9,8	7,7	2,4
უკრაინელი	5,9	7,2	5,4	5,9	1,1	2,4	2,3	1,5	1,5	0,3
აზერბაიჯანელი	0,7	0,9	1,0	1,1	0,5	0,3	0,3	0,3	0,3	0,1

სომეხი	15,8	15,6	16,1	15,9	8,8	6,4	5,0	4,6	4,0	2,3
ებრაელი	1,6	1,5	1,0	0,8	-	0,7	0,5	0,3	0,2	-
ბერძენი	5,7	6,9	7,1	7,4	2,2	2,3	2,2	2,0	1,9	0,6
ქურთი	0,1	0,1	0,1	0,2	-	0,1	0,1	0,0	0,0	-
სხვა ეროვნების	2,6	3,1	3,3	3,9	1,4	1,1	1,0	0,9	1,0	0,4

იძულებით გადაადგილებულ პირთა (დევნილები) რაოდენობა რეგიონში

	კერძო სექტორი	ორგანიზაციულ სექტორი	სულ
აჭარის ა.რ	653	5390	6043
ბათუმი	534	1880	2414
ქობულეთი	63	2063	2126
სელვანაური	56	1447	1503

მოსახლეობის განაწილება ცალკეული ეროვნების მიხედვით

(კაცი)

	მოსახლეობა სულ:	მათ შორის:									
		ქართველი	აფხაზი	ოსი	სომეხი	რუსი	აზერბაიჯანელი	ბერძენი	უკრაინელი	ქისტო	იეზიდი
აჭარის ა.რ.	376 016	351 132	1 558	208	8 848	9 073	542	2 168	1 056	8	76
ქ. ბათუმი	121 806	104 313	800	142	7 517	6 300	301	587	770	8	69
ქობულეთის რაიონი	20 024	19 958	15	2	8	26	7	-	3	-	-
ხელვაჩაურის რაიონი	88 063	83 367	50	36	958	1 692	79	1 487	176	-	7
ქედის რაიონი	21 850	21 796	25	5	5	14	1	1	2	-	-
შუახვევის რაიონი	90 843	88 321	645	19	355	1 029	151	91	103	-	-
ხულოს რაიონი	33 430	33 377	23	4	5	12	3	2	2	-	-

მოსახლეობის განაწილება მშობლიური ენის მიხედვით

	სულ:	მათ შორის:							
		თავის ეროვნების	ქართული	აფხაზური	აზერბაიჯანული	ოსური	რუსული	სომხური	სხვა
აჭარის ა.რ.	376 016	373 178	684	1	1	-	2 109	2	41
ქალაქი	166 398	163 861	427	-	1	-	2 075	1	33
სოფელი	209 618	209 317	257	1	-	-	34	1	8

მოსახლეობის განაწილება სარწმუნოების მიხედვით

	სულ:	მათ შორის:				
		მართლმადიდებელი	კათოლიკური	სომხურ-გრიგორიანული	იუდეური	მამმადიანური
აჭარის ა.რ.	376 016	240 552	683	3 162	161	115 161

შობადობა, მოკვდაობა და მოსახლეობის ბუნებრივი მატება

(წლის დასაწყისისათვის)

	2001	2002	2003	2004	2005
დაბადება	4501	4411	4332	3938	4458
გარდაცვალება	2405	2121	2247	2316	2647
ბუნებრივი მატება, კლება (-)	2096	2290	2085	1622	1811
მოსახლეობის 1000 კაცზე					
შობადობა	11,2	11,7	11,5	10,4	11,7
გარდაცვალება	6,0	5,6	5,8	6,1	7,0
ბუნებრივი მატება, კლება (-)	5,2	6,1	5,7	4,3	4,7
ჩვილ ბავშვთა გარდაცვალება	68	63	48	42	80
ჩვილ ბავშვთა მოკვდაობის კოეფიციენტი (1000 დაბადებულზე)	15,1	14,2	11,1	10,7	17,9

ქორწინება და განქორწინება

(წლის დასაწყისისათვის)

	2001	2002	2003	2004	2005
ქორწინება	1315	1290	1351	1383	1925
განქორწინება	114	121	102	106	120
მოსახლეობის 1000 კაცზე:					
ქორწინება	3,2	3,2	3,6	3,7	5,0
განქორწინება	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3

მოსახლეობის განაწილება განათლების დონის მიხედვით

	მოსახლეობა სულ:	მათგან აქვთ განათლება						
		უმაღლესი	დაუმთავრებელი უმაღლესი	საშუალო პროფესიული	დაწყებითი პროფესიული	საშუალო სრული ზოგადი	საბაზო ზოგადი	დაწყებითი ზოგადი
აჭარის ა.რ.	285569	50099	9566	42666	5376	116449	36898	20783
ქალაქი	129795	34479	5629	27901	3132	41964	11814	4277
სოფელი	155774	15620	3937	14765	2244	74485	25084	16506

15 წლისა და უფროსი ასაკის მოსახლეობის განაწილება განათლების დონის მიხედვით, ყოველ 1000 კაცზე

	უმაღლესი	დაუმთავრებელი უმაღლესი	საშუალო სპეციალური	საშუალო სრული ზოგადი	საბაზო ზოგადი	დაწყებითი ზოგადი
აჭარის ა.რ.	175	33	149	408	129	73

მოსახლეობის განაწილება განათლების დონის მიხედვით

	სულ:	უმაღლესი	მათგან აქვთ სამეცნიერო ხარისხი		დაუმთავრებელი უმაღლესი	საშუალო პროფესიული	დაწყებითი პროფესიული	საშუალო სრული ზოგადი	საბაზო ზოგადი	დაწყებითი ზოგადი	არა აქვთ დაწყებითი, მაგრამ შეუძლიათ კითხვა და წერა	წერა- კითხვის უცოდინარი	არა აქვთ მითითებული განათლების დონე
			მეცნიერება თა კანდიდატის	მეცნიერება თა დოქტორის									
			აჭარის ა.რ.	346379									

6 წლისა და უფროსი ასაკის მოსახლეობის განაწილება სქესისა და ასაკის მიხედვით

	მოსახლეობა სულ:	მათგან აქვთ განათლება					
		უმაღლესი	დაუმთავრებელი უმაღლესი	საშუალო პროფესიული	საშუალო სრული ზოგადი	საბაზო ზოგადი	დაწყებითი ზოგადი
აჭარის ა.რ.	346379	50099	9566	42666	116449	36898	55040
კაცი	165555	25809	5253	17265	57289	17112	25050
ქალი	180824	24290	4313	25401	59160	19786	29990
ქ. ბათუმი	113592	28527	4418	21980	29124	7378	12168
კაცი	51976	13790	2303	8176	13149	3514	5823
ქალი	61616	14737	2115	13804	15975	3864	6345
ქობულეთის რაიონი	81833	8216	1801	6675	33214	9726	14112
კაცი	39923	4343	1053	2571	16904	4521	6541
ქალი	41910	3873	748	4104	16310	5205	7571
ხელვაჩაურის რაიონი	83509	8575	2114	9356	29193	10656	14737
კაცი	40782	4648	1143	3977	14741	5096	6726
ქალი	42727	3927	971	5379	14452	5560	8011
ქედის რაიონი	18252	1561	325	1534	6639	2688	3432
კაცი	9018	903	180	770	3472	1197	1515
ქალი	9234	658	145	764	3167	1491	1917
შუახევის რაიონი	19578	1534	409	1374	6614	2837	4172
კაცი	9550	940	254	819	3283	1227	1754
ქალი	10028	594	155	555	3331	1610	2418
ხულოს რაიონი	29615	1686	499	1747	11665	3613	6419
კაცი	14306	1185	320	952	5740	1557	2691
ქალი	15309	501	179	795	5925	2056	3728

7-15 წლის ასაკში ბავშვები, რომლებიც არ სწავლობენ ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლებში
სქესისა და არასწავლის მიზეზის მიხედვით

	სულ:	კაცი	ქალი	სკოლაში არსწავლის მიზეზი			
				აუადმყოფობა	სწავლის სურვილის არქონა	მატერიალური მდგომარეობა	სხვა მიზეზი
აჭარის ა.რ.	81	83	28	57	6	17	1
ქ. ბათუმი	18	13	5	12	1	5	-
ქობულეთის რაიონი	2	2	-	2	-	-	-
ხელვაჩაურის რაიონი	25	19	6	21	1	2	1
ქედის რაიონი	15	9	6	6	3	6	-
შუახევის რაიონი	3	-	3	3	-	-	-
ხულოს რაიონი	18	10	8	13	1	4	-

ბავშვები, რომლებიც დადიან სკოლამდელ დაწესებულებებში

	ქალაქისა და სოფლის მოსახლეობა			ქალაქის მოსახლეობა			სოფლის მოსახლეობა		
აჭარის ა.რ.	3870	2032	1838	2806	1477	1329	1064	555	509
3 წლამდე	459	230	229	271	137	134	188	93	95
3-5 წლის	3411	1802	1609	2535	1340	1195	876	462	414

2.2 აჭარის ავტონომიურ რესპუბლიკაში შექმნილი მოთიანი შიდა პროდუქტი

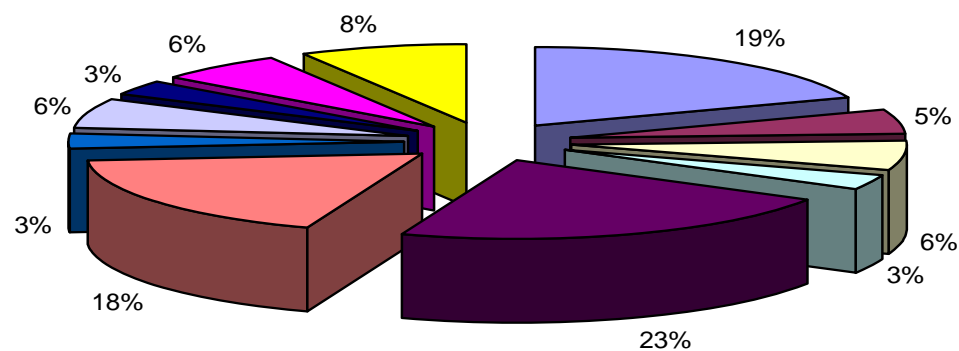
2000-2004 წლებში მიმდინარე ფასებში

(მლნ.ლარი)

	2000	2001	2002	2003	2004
აჭარა – სულ	442,5	460,2	481,4	519,0	490,0
სოფლის მეურნეობა, ნადირობა, მეცხოვეობა, თევზჭერა	93,5	90,5	83,2	90,0	93,4
შინამეურნეობების მიერ პროდუქციის გადამუშავება	20,4	21,8	22,6	27,0	26,8
მრეწველობა	31,7	28,5	30,6	34,0	28,7
მშენებლობა	21,1	21,3	22,6	27,0	15,8
ვაჭრობა და ტექნიკური მომსახურება	89,4	93,0	102,1	100,0	101,8
ტრანსპორტი, სასაწყობო მეურნეობა, კავშირგაბმულობა	81,0	76,0	87,5	95,0	87,5
ტურიზმი	12,1	13,0	13,8	15,0	16,7
სახელმწიფო მართვა, თავდაცვა, წესრიგის დაცვა	20,0	29,2	29,4	31,0	30,0
განათლება	19,0	19,5	19,5	20,0	20,0
ჯანმრთელობის დაცვა	16,1	29,2	31,0	35,0	30,0
მომსახურების სხვადასხვა სახეები	38,2	38,2	39,1	45,0	39,3

2004 წელს აჭარაში ერთ სულ მოსახლეზე შექმნილი დამატებული ღირებულება შეადგენს 1290 ლარს, რაც საქართველოში არსებული მაჩვენებლის (2160,8 ლარი ერთ სულზე) 60 პროცენტია.

მშპ-ს სტრუქტურა 2004 წელს

- სოფლის მეურნეობა, ნადირობა, მეტყევეობა, თევზჭერა 19%
- შინამეურნეობის მიერ პროდუქციის გადაამუშავება 5%
- მრეწველობა 6%
- მშენებლობა 3%
- ვაჭრობა და ტექნიკური მომსახურება 22%
- ტრანსპორტი, სასაწყობო მეურნეობა, კავშირგაბმულობა 18%
- ტურიზმი 3%
- სახელმწიფო მართვა, თავდაცვა, 6%
- განათლება 3%
- ჯანმრთელობის დაცვა 6%
- მომსახურების სხვა და სხვა სახეები 8%

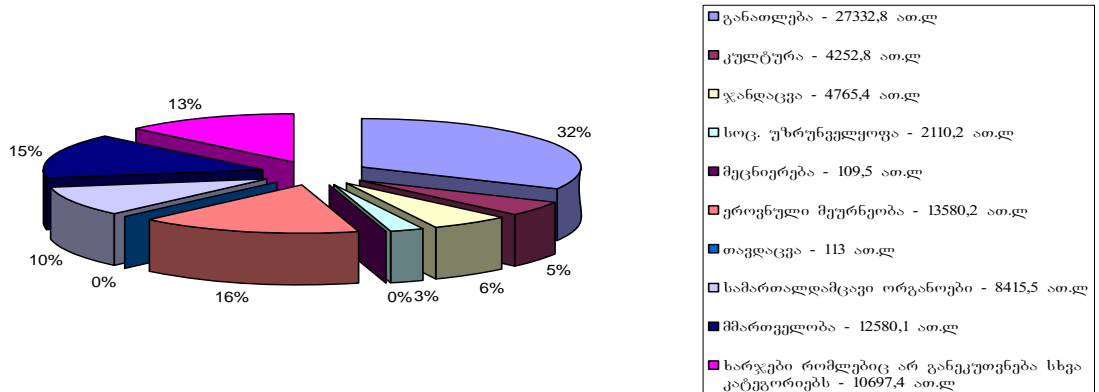
2.3 სახელმწიფო ფინანსები

სახელმწიფო ბიუჯეტის შემოსავლებისა და ხარჯების სტრუქტურა

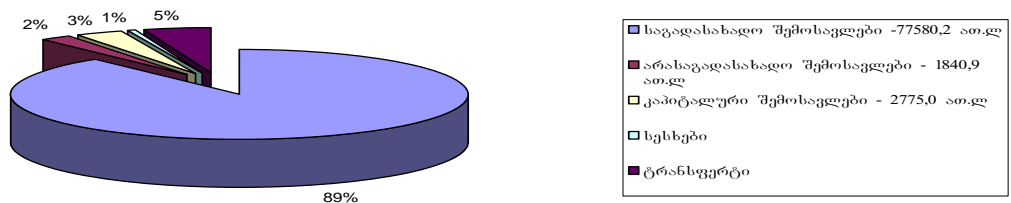
(ათ. ლარი)

	2000	2001	2002	2003	2004
შემოსავლები სულ:	72320,3	80873,7	101940,4	109776,3	86524,9
მ.შ საგადასახადო შემოსავლები	68182,5	76142,5	90986,1	107397,8	77114,2
არასაგადასახადო შემოსავლები	779,3	1896,0	3361,9	1729,2	2073,7
კაპიტალური (ქონების პრივატიზაცია)	2493,5	1126,2	571,9	177,5	2765,5
ზემდგომი ბიუჯეტიდან მიღებული სახსრები და მოსესხება	865,0	-	7020,5	471,8	571,5
ტრანსფერტი	-	1709,0	-	-	4000,0
ხარჯები	72320,3	74921,1	101464,5	107281,0	83862,7

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის 2004 წლის ნაერთი ბიუჯეტის ხარჯები

2004 წლის ნაერთი ბიუჯეტის ფაქტიური შემოსავლები

2.4 დასაქმება

2002 წლის აღწერის მონაცემების მიხედვით, აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მოსახლეობა 376016 კაცია.

2004 წლისათვის, ეკონომიკაში დასაქმებულთა მიხედვით სახელმწიფო სექტორში დასაქმებული იყო 24 560 კაცი, კერძო სექტორში – 88240 კაცი.

სახელმწიფო სექტორში დასაქმებულთაგან, ადგილობრივ (რესპუბლიკური და მუნიციპალური ბიუჯეტების) დაფინანსებაზე იმყოფება – 19 560, ცენტრალური ბიუჯეტის დაფინანსებაზე – 2000 კაცამდე. ამ უკანასკნელთა რიცხვს მიეკუთვნება ძირითადად: ძალოვან სტრუქტურებში დასაქმებულები. გარდა ამისა, 3000 ათასამდე ადამიანი დასაქმებულია ისეთ საწარმოებში, რომლებშიც სახელმწიფო ფლობს 100 %-იან, ან მნიშვნელოვან წილს. სამეწარმეო სექტორში დასაქმებული იყო – 25 874 კაცი. დაქირავებული მუშახელის რაოდენობამ შეადგინა 47 800 კაცი, საიდანაც დაახლოებით 50% კერძო სექტორზე მოდის. არასასოფლოსამეურნეო სექტორში თვითდასაქმებულთა რაოდენობა დაახლოებით 14000 კაცია, ხოლო სასოფლო სამეურნეო სექტორში კი თვითდასაქმებულთა რაოდენობამ 50000 კაცი შეადგინა.

აქედან გამომდინარე, აჭარაში დასაქმებულთა რაოდენობა სულ 112 800 კაცია.

ოფიციალური სტატისტიკის მიხედვით, უმუშევართა რაოდენობა 25 900 კაცია, ეკონომიკურად აქტიური მოსახლეობა კი – 137 700 კაცი. აღნიშნულ მაჩვენებლებზე დაყრდნობით, უმუშევრობის დონე 19 %-ს შეადგენს, ხოლო მოსახლეობის ეკონომიკური აქტივობის მაჩვენებელი – 37 %-ს.

აჭარის მოსახლეობის ასაკობრივი სტრუქტურიდან გამომდინარე, ეკონომიკურად აქტიური მოსახლეობის რიცხვი ნორმალური ეკონომიკური აქტივობის შემთხვევაში უნდა იყოს 45 %-მდე. ამდენად, ეკონომიკურ ზრდასთან ერთად, გაიზრდება ეკონომიკურად აქტიური მოსახლეობის რაოდენობა, რამდენადაც სამუშაო ძალის გარეთ მყოფ ადამიანებს გაუჩნდებათ სამუშაოს ნახვის იმედი. ამ კუთხით არსებობს სამუშაო ძალის გარკვეული რეზერვი – 45 000 კაცამდე.

სამუშაო ძალის მეორე რეზერვი არსებობს მიგრაციაში. 1989 წლის აღწერით, აჭარაში ცხოვრობდა 392 400 კაცი. მოსახლეობის აღწარმოების ტემპი რომ შენარჩუნებულიყო, დღეს აჭარაში მოსახლეობის რაოდენობა 450 ათასს გადააჭარბებდა. კლება გამოწვეულია როგორც ბუნებრივი, ასევე მექანიკური მოძრაობის ხარჯზე. რეგიონიდან მიგრირებულთა რაოდენობა 40000 კაცს აღემატება. მათი გარკვეული ნაწილი ეკონომიკური აღმავლობის პირობებში უკან დაბრუნდება.

**მოსახლეობის განაწილება ეკონომიკური აქტივობისა და
დასაქმების სტატუსის მიხედვით**

	სულ	მათ შორის	
		ქალი	კაცი
მოსახლეობა სულ:	376016	181139	194877
ეკონომიკურად აქტიური მოსახლეობა	171451	90906	80545
დასაქმებული მოსახლეობა	156073	83964	72109
მათ შორის:			
დაქირავებით მომუშავენი	49951	27429	22522
სამუშაოს მიმცემნი	201	123	78
საკუთარ საწარმოში დასაქმებულები, მუშაკთა დაქირავების გარეშე	124	85	39
ინდივიდუალურ საფუძველზე მომუშავენი	15617	10907	4710
ოჯახური საწარმოს მუშაკები არა რეგულარული ანაზღაურებით	1096	465	631
პირები, რომლებიც არაა კლასიფიცირებული დასაქმების სტატუსის მიხედვით	89084	44955	44129
დასაქმებული მოსახლეობის საერთო რიცხვიდან პენსიონერები	11203	4701	6502
მოსწავლეები	144	86	58
დაუსაქმებელი მოსახლეობა	42308	18759	23549
აქედან:			
უმუშევრები, რომლებიც მზად არიან შეუდგნენ მუშაობას	15378	6942	8436
მათ შორის:			
პენსიონერები	538	240	295
ეკონომიკურად არააქტიური მოსახლეობა	204565	90233	114332
აქედან:			
პენსიონერები	30842	10073	20769
მოსწავლეები	948	421	527
პირები, რომლებიც იღებენ დახმარებას ან სახელმწიფო უზრუნველყოფის სხვა სახე	3279	1931	1348
პირები, რომლებიც იღებენ შემოსავლებს მხოლოდ საკუთრებიდან და დანაზოგებიდან	266	158	108
სხვა პირის კმაყოფაზე მყოფნი	163432	73833	89599
არსებობის საშუალებათა ძირითადი წყარო არაა მითითებული	725	534	191

დასაქმებულთა რიცხოვნობა ეკონომიკური საქმიანობის მიხედვით

(კაცი)

	2000	2001	2002	2003	2004
სამეწარმეო სფერო - სულ	38811	35615	26850	25874	25742
სოფლის მეურნეობა, ნადირობა, მეტყვეობა	262	222	489	294	234
თევზჭერა	53	59	40	43	35
მრეწველობა	4820	5807	4786	5051	5535
მშენებლობა	1281	1798	1768	1262	1284
საბითუმო და საცალო ვაჭრობა, ავტომობილების, მოტოციკლების, საყოფაცხოვრებო საქონლის და პირადი სარგებლობის ნივთების რემონტი	11810	10907	4308	3657	3775
სასტუმროები და რესტორნები	1363	1297	1107	730	995
ტრანსპორტი, სასაწყობო მეურნეობა და კავშირგაბმულობა	9193	7035	6264	6429	6228
საფინანსო შუამავლობა	61	69	97	61	64
ოპერაციები უძრავი ქონებით, იჯარა და კომერციული საქმიანობა	1711	1891	2098	2213	1736
განათლება	929	781	644	740	763
ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური მომსახურება	5829	4731	4337	4478	4310
სხვა კომუნალური, სოციალური და პერსონალური მომსახურება	1499	1018	912	916	783
	ქ. ბათუმისა და რაიონების მიხედვით				
აჭარის ა.რ.	38811	35615	26850	25874	25742
ქ. ბათუმი	30190	28480	20392	19980	19989
ქობულეთის რაიონი	3640	2865	2423	2044	2138
ხელვაჩაურის რაიონი	2593	2183	2257	2116	2040
ქედის რაიონი	791	699	579	635	609
შუახევის რაიონი	748	704	550	546	473
ხულოს რაიონი	849	684	649	553	493

დასაქმებულთა რიცხოვნობის ხვედრითი წილი ეკონომიკური საქმიანობის სახეობების მიხედვით

(პროცენტი)

	2000	2001	2002	2003	2004
სამეწარმეო სფერო - სულ	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
სოფლის მეურნეობა, ნადირობა, მეტყევეობა	0,7	0,6	1,8	1,1	0,9
თევზჭერა	0,1	0,2	0,1	0,2	0,1
მრეწველობა	12,4	16,3	17,8	19,5	21,6
მშენებლობა	3,3	5,0	6,6	4,9	5,0
საბითუმო და საცალო ვაჭრობა, ავტომობილების, მოტოციკლების, საყოფაცხოვრებო საქონლის და პირადი სარგებლობის ნივთების რემონტი	30,4	30,6	16,0	14,1	14,7
სასტუმროები და რესტორნები	3,5	3,6	4,1	2,8	3,9
ტრანსპორტი, სასაწყობო მეურნეობა და კავშირგაბმულობა	23,7	19,8	23,3	24,8	24,2
საფინანსო შუამავლობა	0,2	0,2	0,4	0,2	0,2
ოპერაციები უძრავი ქონებით, იჯარა და კომერციული საქმიანობა	4,4	5,3	7,8	8,6	6,7
განათლება	2,4	2,2	2,4	2,9	3,0
ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური მომსახურება	15,0	13,3	16,2	17,3	16,7
სხვა კომუნალური, სოციალური და პერსონალური მომსახურება	3,9	2,9	3,4	3,6	3,0
ქ. ბათუმისა და რაიონების მიხედვით					
აჭარის ა.რ.	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
ქ. ბათუმი	77,8	80,0	75,9	77,2	77,7
ქობულეთის რაიონი	9,4	8,0	9,0	7,9	8,3
ხელვაჩაურის რაიონი	6,7	6,1	8,4	8,2	7,9
ქედის რაიონი	2,0	2,0	2,2	2,5	2,4
შუახევის რაიონი	1,9	2,0	2,0	2,1	1,8
ხულოს რაიონი	2,2	1,9	2,4	2,1	1,9

2.5 ტურიზმი

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ტურისტული და საკურორტო პოტენციალი წარმოდგენილია: 6 კურორტით (ქობულეთი, ციხისძირი, მწვანე კონცხი, მახინჯაური, ბათუმი, ბეშუმი) და 19 საკურორტო ადგილით, 56 ისტორიული ძეგლით, 6 სანახაობითი დაწესებულებით, 7 ბალ-პარკითა და ნაკრძალით.

აჭარაში 251 სასტუმრო და 34 სანატორიუმია. სასტუმროების 97 პროცენტი კერძო საკუთრებაშია.

რეგიონში მდებარე სასტუმროებსა და სანატორიუმებში, სტუმრებისათვის სულ 13,6 ათასი ადგილია. თუმცა დამსვენებელთა მომსახურების თვალსაზრისით მნიშვნელოვან როლს თამაშობს კერძო სექტორი (ადგილობრივი მოსახლეობა).

ტურისტული და საკურორტო დაწესებულებების ძირითადი მომხმარებელი საქართველოს მოსახლეობაა. თუმცა ბოლო პერიოდში აღინიშნება დამსვენებლების რაოდენობის ზრდა მეზობელი ქვეყნებიდან (უკრაინა, სასომხეთი).

ქვეყანაში, წლების განმავლობაში, ბიზნესისა და ტურიზმის განვითარებისათვის არახელსაყრელი გარემო იყო. ამდენად, უცხოელი ტურისტის მომსახურებისათვის საჭირო ბაზა დღეისათვის პრაქტიკულად არ არსებობს. სამომავლოდ, შესაბამისი ინფრასტრუქტურის განვითარების ფონზე, შესაძლებელი იქნება ბაზრის ამ სეგმენტზე გასვლა.

დარგში არსებული მდგომარეობით გამოუყენებელია კურორტებისა და საკურორტო ადგილების ინფრასტრუქტურისა და ტურისტული ბიზნესის განვითარების დიდი შესაძლებლობები, კეთილმოწყობელია ისტორიულ ძეგლებთან მისასვლელი გზები. ექსკურსიები ტარდება სტიქიურად, არაკვალიფიციური ფიზიკური პირების მიერ, რომელთაც არ გააჩნიათ მომსახურების სერთიფიკატი, ტურისტული მარშრუტები, საექსკურსიო ბილეთები და სხვა. ნაკლები ყურადღება ექცევა რესპუბლიკაში სპეციალიზირებული (სათავგადასავლო, სასოფლო-ფერმერული, ეკო, საწყალოსნო, სამონადირეო, სპორტული, საცხენოსნო და ა.შ.) განვითარებას. მოუგვარებელია შემოყვანითი ტურიზმის საკითხები.

მოუგვარებელია კურორტებისა და საკურორტო ადგილების სანიტარული დაცვის ზონების საკითხი, მეტიც, სანიტარული დაცვის ზონებისათვის განკუთვნილ ზოგიერთ ადგილებში გამეფებულია ანტისანიტარია (ქ. ბათუმი, შ. ხიმშიაშვილის ქუჩის გასწვრივ პლაჟი), ქობულეთის სანაპირო ზოლში საზღვების ობიექტების განთავსება და ე.წ. “ბუნგალოების” ჩადგმა სანიტარულ-ჰიგიენური არსებული ნორმების უგულველყოფით ხდება და სხვა.

რთული მდგომარეობაა შექმნილი სს “აჭარკურორტინვესტის”-სადმი დაქვემდებარებულ საკურორტო ობიექტებზე მახინჯაურში, მწვანე კონცხზე, ციხისძირში, ქობულეთში, ჩამდინარე წყლების შეგროვების და გაწმენდის, ასევე საყოფაცხოვრებო ნარჩენების უტილიზაციის საკითხები გადასაწყვეტია სანატორიუმებსა და პანსიონატებში. ამ ობიექტებზე იძულებით გადაადგილებულ პირთა ოჯახების ცხოვრება და საკურორტო შემოსავლების შეზღუდულობა კიდევ უფრო ართულებს მდგომარეობას.

გადაუჭრელია კურორტ “ბეშუმის” ზოგიერთი პრობლემები, კერძოდ: კურორტის გარშემო არსებული სუბალპური ზონის ტყეების სტატუსის განუსაზღვრელობის გამო მისი მოვლა-დაცვის განსაკუთრებული რეჟიმის დაუწესებლობა, კანალიზაციის და გამწმენდი ნაგებობების არაეფექტური მუშაობა, კურორტის განაშენიანების არარსებობა და ეკოლოგიური პრიორიტეტების განუსაზღვრელობა, კურორტის ამჟამინდელი და პერსპექტიული საზღვრების დაუდგენლობა და სხვა. ანალოგიური პრობლემებია ჩირუხის, ცისკარას, ყანლის მთის და სხვა სამთო საკურორტო ადგილებში. იგივე პრობლემები შეიძლება განვითარდეს სკურდას მთაზეც,

რომელსაც სწორი მიდგომის შემთხვევაში უნიკალური კლიმატურ-ბალნეოლოგიური კურორტის პერსპექტივა გააჩნია.

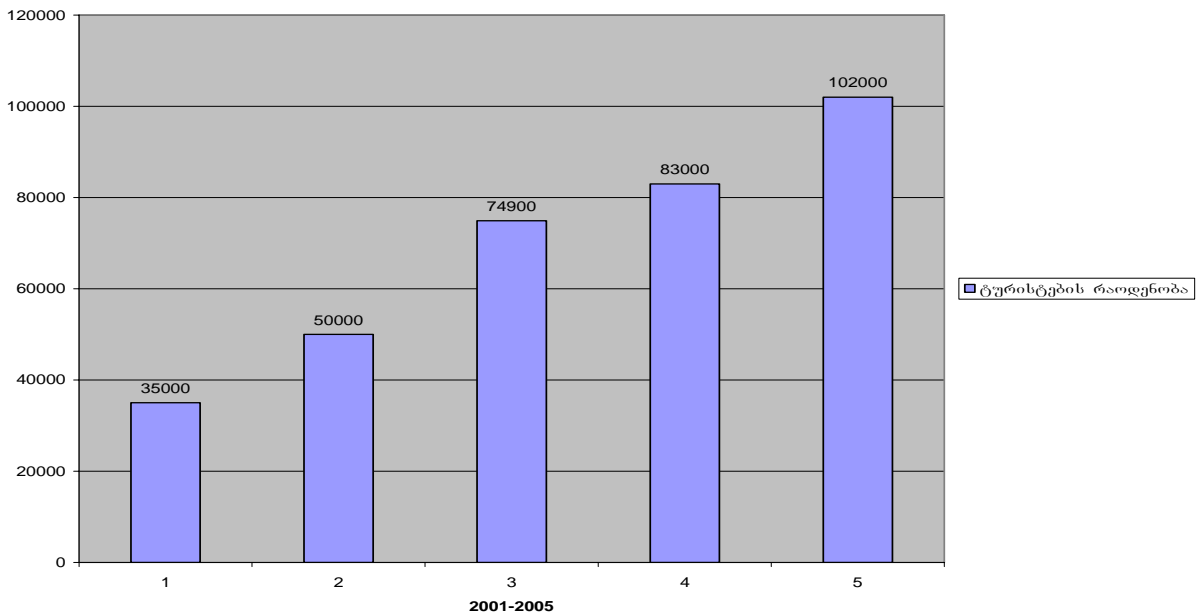
აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის გეოგრაფიული მდებარეობისა და მრავალფეროვანი ბუნებრივი რესურსების გათვალისწინებით, ტურიზმი მიჩნეულია რეგიონის ეკონომიკის ერთ-ერთ პრიორეტიულ დარგად.

მიუხედავად იმისა, რომ თანამედროვე ტიპის ტურიზმი რეგიონში ჯერ კიდევ განვითარების საწყის ეტაპზე იმყოფება, იგი მაინც მნიშვნელოვან როლს ასრულებს ეკონომიკაში.

სასტუმროები და რესტორნები

	2000	2001	2002	2003	2004
სასტუმროების რაოდენობა	29	24	24	30	34
მათ შორის					
არასახელმწიფო სექტორი	17	16	16	22	31
სტუმრების რიცხოვნობა	12174	11410	12642	12955	-
რესტორნების რაოდენობა	340	335	282	165	179

ტურისტთა რაოდენობა აჭარაში 2001-2005 წწ

2.6 სამეწარმეო საქმიანობა

გამოშვებული პროდუქციის მოცულობა
ეკონომიკური საქმიანობის სახეობების მიხედვით

(ათასი ლარი)

	2000	2001	2002	2003	2004
სამეწარმეო სფერო - სულ	207569,0	216313,6	246070,4	239113,0	191462,8
სოფლის მეურნეობა, ნადირობა, მეტყევეობა	483,0	604,0	1375,9	1146,9	915,2
თევზჭერა	125,0	124,1	132,3	260,6	94,1
მრეწველობა	26436,0	27439,2	35135,0	45633,5	37501,9
მშენებლობა	10184,0	16739,6	29531,9	18759,0	14095,2
საბითუმო და საცალო ვაჭრობა, ავტომობილების, მოტოციკლების, საყოფაცხოვრებო საქონლის და პირადი სარგებლობის ნივთების რემონტი	30652,0	30706,1	19071,5	20736,2	14307,6
სასტუმროები და რესტორნები	4817,0	7184,1	7630,0	3244,2	4587,8
ტრანსპორტი, სასაწყობო მეურნეობა და კავშირგაბმულობა	122304,0	117611,0	123986,8	124498,5	95609,6
საფინანსო შუამავლობა	307,0	287,8	9560,4	437,9	383,1
ოპერაციები უძრავი ქონებით, იჯარა და კომერციული საქმიანობა	4339,0	7716,0	10720,6	14750,0	13502,8
განათლება	777	843,5	972,2	1196,9	1592
ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური მომსახურება	4642	4665,9	5959,3	6205,2	6896,8
სხვა კომუნალური, სოციალური და პერსონალური მომსახურება	2503	2392,3	1994,5	2244,1	1976,7
	ქ. ბათუმისა და რაიონების მიხედვით				
აჭარის ა.რ.	207569	216313,6	246070,4	239113,0	191462,8
ქ. ბათუმი	194460,0	201606,5	224007,7	220757,6	175339,1
ქობულეთის რაიონი	4815	7468,5	8894,2	5772,6	5065,3
ხელვაჩაურის რაიონი	4936	4652,2	10158,5	8982,5	7483,1
ქედის რაიონი	1686	1398,3	1613,1	2015,1	2003,5
შუახევის რაიონი	751	367,1	490	545,7	561,9
ხულოს რაიონი	921	821	906,9	1039,5	1009,9

**გამოშვებული პროდუქციის მოცულობა
ეკონომიკური საქმიანობის სახეობების მიხედვით პროცენტობით ჯამთან**

	2000	2001	2002	2003	2004
სამეწარმეო სფერო - სულ	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
სოფლის მეურნეობა, ნადირობა, მეტყევეობა	0,2	0,3	0,6	0,5	0,5
თევზჭერა	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
მრეწველობა	12,7	12,7	14,3	19,1	19,6
მშენებლობა	4,9	7,7	12,0	7,8	7,4
საბითუმო და საცალო ვაჭრობა, ავტომობილების, მოტოციკლების, საყოფაცხოვრებო საქონლის და პირადი სარგებლობის ნივთების რემონტი	14,8	14,2	7,8	8,7	7,5
სასტუმროები და რესტორნები	2,3	3,3	3,1	1,4	2,4
ტრანსპორტი, სასაწყობო მეურნეობა და კავშირგაბმულობა	58,9	54,4	50,4	52,1	49,9
საფინანსო შუამავლობა	0,1	0,1	3,9	0,2	0,2
ოპერაციები უძრავი ქონებით, იჯარა და კომერციული საქმიანობა	2,1	3,6	4,4	6,2	7,1
განათლება	0,4	0,4	0,4	0,5	0,8
ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური მომსახურება	2,2	2,2	2,4	2,6	3,6
სხვა კომუნალური, სოციალური და პერსონალური მომსახურება	1,2	1,1	0,8	0,8	1,0
	ქ. ბათუმისა და რაიონების მიხედვით				
აჭარის ა.რ.	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
ქ. ბათუმი	93,7	93,2	91,0	92,3	91,6
ქობულეთის რაიონი	2,3	3,5	3,6	2,4	2,6
ხელვაჩაურის რაიონი	2,4	2,2	4,1	3,8	3,9
ქედის რაიონი	0,8	0,6	0,7	0,8	1,0
შუახევის რაიონი	0,4	0,2	0,2	0,3	0,3
ხულოს რაიონი	0,4	0,4	0,4	0,4	0,6

2.7 მრეწველობა

საწარმოთა რიცხვი და დასაქმებულთა საშუალო წლიური რიცხოვნობა

	2000	2001	2002	2003	2004
სამრეწველო საწარმოთა რაოდენობა სულ:	217	196	142	158	174
აქედან: მოქმედი	150	121	132	145	151
მათ შორის:					
სახელმწიფო სექტორი	63	45	38	39	34
არასახელმწიფო სექტორი	87	76	94	106	117
მომუშავეთა რიცხოვნობა (კაცი)	4820	5813	4786	4545	5050
მათ შორის:					
სახელმწიფო სექტორი	3642	4369	3310	3100	2993
არასახელმწიფო სექტორი	1178	1444	1476	1445	2057
სამრეწველო პროდუქციის მოცულობა (ათ. ლარი)	21849,4	22238,2	29213,6	38941,7	32869,8
მათ შორის:					
სახელმწიფო სექტორი	13690,0	14512,5	16834,6	20465,3	18528,2
არასახელმწიფო სექტორი	8159,4	7725,7	12379,0	18476,4	14341,6

სამრეწველო პროდუქციის წარმოების მოცულობა
ეკონომიკური საქმიანობის სახეობების მიხედვით

(მოქმედ ფასებში, ათ. ლარი)

	2000	2001	2002	2003	2004
მრეწველობა-სულ	21849,4	22238,2	29213,6	38941,7	32869,8
მათ შორის:					
სახელმწიფო სექტორი	13690,0	14512,5	16834,6	20465,3	18528,2
არასახელმწიფო სექტორი	8159,4	7725,7	12379,0	18476,4	14341,6
მათ შორის:					
სამთომოპოვებითი მრეწველობა და კარიერების დამუშავება	296,8	365,6	313,4	745,2	777,7
გადამამუშავებელი მრეწველობა	14196,7	11113,6	17926,9	23651,0	16675,9
აქედან:					
კვების პროდუქტებისა	4731,3	2324,4	5420,3	5861,7	6890,3

და სასმელების დამუშავება					
თამბაქოს წარმოება	171,3	712,4	2821,0	5256,5	1683,3
	2000	2001	2002	2003	2004
ტანსაცმლის წარმოება	250,6	527,0	1014,7	1111,3	2127,0
ტყავის ნაწარმისა და ფეხსაცმლის წარმოება	136,9	81,7	112,0	53,0	46,8
მერქნისა და ხის ნაწარმის წარმოება, გარდა ავეჯისა	421,5	416,1	768,8	1619,9	1372,2
საგამომცემლო საქმე და პოლიგრაფიული წარმოება	1885,3	1793,0	1393,9	1834,7	1261,1
ნავთობპროდუქტებისა და სათბობის წარმოება	-	851,0	1932,6	1469,6	338,4
ქიმიური ნივთიერებისა და პროდუქტების წარმოება	29,0	17,4	11,8	27,9	29,6
რეზინისა და პლასტმასის წარმოება	17,0	27,5	28,0	24,2	25,7
ლითონის მზა ნაწარმის წარმოება მანქანებისა და მოწყობილობების გარდა	198,4	118,9	153,9	55,4	152,9
საშენ მასალათა წარმოება	890,0	1635,9	410,7	516,4	430,7
ელექტრული მანქანებისა და სხვა აპარატურის წარმოება	588,4	751,4	937,5	980,4	878,1
სხვა სატრანსპორტო მოწყობილობების წარმოება	3868,8	1315,4	2129,5	3864,6	392,8
ავეჯისა და მზა ნაწარმის წარმოება რომელიც არ შედის სხვა კატეგორიაში	1008,2	541,5	792,2	975,4	1047,0
ელექტროენერგია, აირი და წყალმომარაგება	4705,0	6995,2	8605,4	11808,6	12821,5
აქედან					
ელექტროენერგიის წარმოება და განაწილება, ორთქლითა და ცხელი წყლით მომარაგება	4250,6	6529,8	8114,9	11308,3	12298,9

წყლის დაგროვება, გაწმენდა და განაწილება	454,4	465,4	490,5	500,3	522,6
---	-------	-------	-------	-------	-------

**ცალკეული ეკონომიკური საქმიანობის სახეობების წილი
წარმოებული პროდუქციის მთელ მოცულობაში**

(პროცენტი)

	2000	2001	2002	2003	2004
მრეწველობა-სულ	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
მათ შორის:					
სამთომოპოვებითი მრეწველობა და კარიერების დამუშავება	1,4	1,6	1,1	1,9	2,4
გადამამუშავებელი მრეწველობა	65,0	50,0	61,4	60,7	50,7
აქედან:					
კვების პროდუქტებისა და სასმელების დამუშავება	21,7	10,4	18,6	15,1	21,0
თამბაქოს წარმოება	0,8	3,2	9,7	13,5	5,1
ტანსაცმლის წარმოება	1,1	2,4	3,5	2,9	6,5
ტყავის ნაწარმისა და ფეხსაცმლის წარმოება	0,6	0,4	0,4	0,1	0,1
	2000	2001	2002	2003	2004
მერქნისა და ხის ნაწარმის წარმოება, გარდა ავეჯისა	1,9	1,9	2,6	4,2	4,2
საგამომცემლო საქმე და პოლიგრაფიული წარმოება	8,6	8,0	4,8	4,7	3,8
ნავთობპროდუქტებისა და სათბობის წარმოება	---	3,8	6,6	3,8	1,0
ქიმიური ნივთიერებისა და პროდუქტების წარმოება	0,1	0,1	0,04	0,1	0,1
რეზინისა და პლასტმასის წარმოება	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
ლითონის მზა ნაწარმის წარმოება მანქანებისა და მოწყობილობების გარდა	0,9	0,5	0,5	0,1	0,5
საშენ მასალათა წარმოება	4,1	7,4	1,4	1,3	1,3

ელექტრული მანქანებისა და სხვა აპარატურის წარმოება	2,7	3,4	3,2	2,5	2,6
სხვა სატრანსპორტო მოწყობილობების წარმოება	17,8	5,9	7,3	9,8	1,2
ავეჯისა და მზა ნაწარმის წარმოება რომელიც არ შედის სხვა კატეგორიაში	4,6	2,4	2,7	2,5	3,2
ელექტროენერგია, აირი და წყალმომარაგება	21,5	31,5	29,5	30,3	39,0
აქედან					
ელექტროენერგიის წარმოება და განაწილება	19,5	29,4	27,8	29,0	37,4
წყლის დაგროვება, გაწმენდა და განაწილება	2,0	2,1	1,7	1,3	1,6

სამრეწველო პროდუქციის წარმოების მოცულობა ქ.ბათუმისა და რაიონების მიხედვით

(მოქმედ ფასებში, ათ. ლარი)

	2000	2001	2002	2003	2004
აჭარის ა.რ.	21849,4	22238,2	29213,6	38941,7	32869,8
ქ. ბათუმი	15298,4	18577,2	22867,6	31163,4	26128,4
ქობულეთის რაიონი	1588,0	956,0	1061,1	4421,4	1368,2
ხელვაჩაურის რაიონი	3166,0	2051,0	4392,3	2295,9	4128,6
ქედის რაიონი	1112,0	581,0	822,8	955,7	1205,6
შუახევის რაიონი	456,0	55,0	61,5	69,9	29,4
ხულოს რაიონი	229,0	18,0	8,3	35,4	9,6

სამრეწველო პროდუქციის წილი წარმოებული პროდუქციის მოცულობაში

(პროცენტი)

	2000	2001	2002	2003	2004
აჭარის ა.რ.	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
ქ. ბათუმი	70,0	83,6	78,3	80,0	79,5
ქობულეთის რაიონი	7,3	4,2	3,6	11,4	12,5
ხელვაჩაურის რაიონი	14,5	9,2	15,0	5,9	4,2
ქედის რაიონი	5,1	2,6	2,8	2,4	3,7
შუახევის რაიონი	2,9	0,3	0,2	0,2	0,07
ხულოს რაიონი	1,0	0,1	0,03	0,1	0,03

დასაქმებულთა საშუალო წლიური რიცხოვნობა

	2000	2001	2002	2003	2004
აჭარის ა.რ.	4820	5813	4786	4545	5050
ქ. ბათუმი	3542	4967	3837	3642	4154
ქობულეთის რაიონი	558	345	410	378	345
ხელვაჩაურის რაიონი	323	224	354	347	375
ქედის რაიონი	180	126	95	85	90
შუახვევის რაიონი	141	128	38	41	41
ხულოს რაიონი	76	23	52	52	45

სამრეწველო პროდუქციის წარმოება ნატურალურ გამოსახულებაში

(საწარმოების მიერ დეკლარირებული მონაცემებით)

პროდუქციის დასახელება	2000	2001	2002	2003	2004
სამთომოპოვებითი მრეწველობა და კარიერის დამუშავება					
ქვიშა და ღორღი ათ.კბ.მ	65,5	37,1	41,5	32,7	51,8
გადამამუშავებელი მრეწველობა					
ძებვეულის ნაწარმი, ტ.	7,6	2,7	3,0	3,6	15,7
ნატურალური წვენი, დკლ.	99,9ათ.პ.ქ.	-	1930,0	1437,5	3630,4
მაწონი, ტ.	50,2	50,4	63,5	32,8	11,8
არაქანი, ტ.	18,5	20,9	27,2	27,9	30,5
ხაჭო, ტ.	0,4	0,5	3,5	3,3	3,7
ნაყინი, ტ.	9,4	13,3	9,9	7,4	6,7
ფქვილი, ტ.	-	2,2	1484,7	548,1	2559,2
ქატო, ტ.	99,3	-	821,4	222,8	979,0
პურ-ფუნთუშეულის ნაწარმი, ტ.	5746,0	4915,0	5138,9	4599,8	4589,3
მაკარონი, ტ.	-	-	-	10,0	13,7
შავი ბაიხის ჩაი, ტ.	984,5	295,0	229,0	1030,6	81,6
ღაო ჩაი, ტ.	-	-	134,5	301,0	343,2
მწვანე აგურა ჩაი, ტ.	181,1	17,2	138,7	1044,4	1284,0
ყავა, ტ.	-	-	42,6	104,0	211,7
არაყი, დკლ.	2283,9	1192,9	4259,4	1605,7	27,1
შუმხუნა, დკლ.	2,0	613,0	123,9	93,2	11,2
ღვინო, დკლ.	11300,0	4532,0	2718,0	329,0	-
ღუდი, დკლ.	50565,0	50900,0	64300,0	50328,0	28403,0
უაღკოპოლო სასმელები, დკლ.	21225,0	31083,6	22051,2	26848,8	41625,4
მინერალური წყლები, ათ.ნახ.ლ.	25,0	32,7	140,0	83,1	28,5
	2000	2001	2002	2003	2004
პაპიროსი და სიგარეტი, მლნ.ღერი	13,3	144,0	645,5	1673,6	226,0

სამკერვალო ნაწარმი, ათ.ლარი	250,6	527,0	1014,7	1111,3	2127,0
ტყავი, ათ.კვ.დმ.	315,4	389,7	248,6	234,6	141,8
ტყავის ფეხსაცმელი, წყვ.	1951,0	183,0	1726,0	468,0	652,0
ავეჯი, ათ.ლარი	499,4	329,6	379,4	285,1	343,5
პარკეტი, კვ.მ.	-	995,0	8824,0	6615,0	9645,0
ხის კარ-ფანჯარა, კვ.მ.	310,0	370,0	381,0	233,1	374,1
ბამბუკის ნაკეთობა, ათ.ლარი	102,6	49,6	102,0	81,6	91,0
შეწებილი ფანერა, კუბ.მ.	2,6	7,1	43,0	110,2	141,1
ნაშალი შპონი, კუბ.მ.	895,0	378,0	607,0	1001,0	1125,0
დახერხილი მასალა, კუბ.მ.	2657,0	5196,0	4935,0	8078,3	12726,9
ქურნალ-გაზეთი, ათ.ეგ.ზ.	5375,0	3057,5	1978,0	1623,9	1341,7
საბლანკე პროდუქცია, ათ.ფ.ანბ.	1696,7	2893,9	2955,6	2021,1	2281,3
საწიგნე პროდუქცია, ათ.ფ.ანბ.	2106,0	1644,6	686,2	340,4	300,8
სასკოლო რვეულები, ათ.ც	-	-	-	1137,0	1647,6
ქსეროქსი, ათ.ლარი	6,0	5,0	4,9	5,1	5,2
მაზუთი, ტ.	7259,0	6647,0	1254,7	9380,2	7833,3
ბიტუმი, ტ.	-	1155,5	1583,0	25,0	132,9
მინერალური ზეთოვანი ემულსია, ტ.	1,3	16,2	8,0	19,9	25,9
ფასადის საღებავი, ტ.	14,5	1,4	5,2	11,1	4,7
ქანგბადი ბალონი	5093,0	936,0	8914	7344,0	4902,0
ფარმაცევტული პრეპარატები, ათ. ლარი	176,0	287,3	215,0	217,6	250,3
რეზინის ტექნ. ნაწ., ტ.	3,8	3,3	2,8	1,3	1,4
პოლიეთილენის მილი, ტ.	10,1	9,8	8,6	9,5	12,3
მინა, კვ.მ.	510,0	326,8	412,8	460,0	468,5
დეკორატ ფილები, კვ.მ.	40,7კუბ.მ.	4,1კუბ.მ.	1095,0	2743,0	32166,5
სასაქონლო ბეტონი, კბ.მ.	1938,0	3599,5	3590,0	505,5	33,5
მარმარილოს დამუშავება, კვ.მ.	-	-	1320,0	1776,0	1479,0
ლითონის კონსტრუქციები, ათ.ლ	85,0	21,9	357,0	9,5	31,7
	2000	2001	2002	2003	2004
მეტალის კარ-ფანჯარა, ც.	13,5	2,0	3,0	63,0	149,0
ელ. ძრავების გადახვევა, ათ. ლარი	-	-	1,1	1,9	1,8
დაბალი სიმძლავრის ტრანსფორმატორი, ც.	9098,0	8540,0	8411,0	10640,0	6960,0
მაღალი ძაბვის ტრანსფორმატორი, ც.	100,0	2680,0	2544,0	735,0	3706,0
ძალოვანი ტრანსფორმატორი, ც.	1,0	26,0	146,0	111,0	73,0

საკონდიტრო ნაწარმი, კვ.	4589,0	1041,0	260,0	-	-
ფერმენტირებული თამბაქო, ტ.	46,5	53,1	-	-	-
ელექტროენერგია და წყალმომარაგება					
ელ. ენერჯის წარმოება ათ.კვტ.სთ.	52036,8	55542,0	47641,8	54342,5	61231,3
ელ.ენერჯის რეალიზაცია ათ.კვტ.სთ.	264170,3	285909,3	343917,6	316588,5	349104,2
წყლის მიწოდება ათ.კუბმ.	5067,4	4405,8	4684,4	5094,4	5345,4
წყლის რეალიზაცია ათ.კუბმ.	4228,0	3662,6	3874,0	3924,0	4174,0

2.8 ენერგეტიკა

(მლნ. კვტ. სთ.)

	2000	2001	2002	2003	2004
მთხოვნილება ელ.ენერჯიაზე	552,3	550,0	500,0	500,0	500,0
მ.შ. შემოდგომა-ზამთარში	358,2	350,0	300,0	300,0	300,0
ზაფხულში	194,1	200,0	200,2	200,0	200,0
მოსმარებული ელ.ენერჯია	370,9	287,6	336,5	325,0	349,1
მ.შ. შემდგომა-ზამთარში	186,2	145,7	180,5	175,0	156,5
ზაფხულში	184,7	141,9	156,5	150,0	192,6
ავტონომიურ რესპუბლიკაში გამომუშავებული-სულ	53,0	54,0	47,6	54,0	61,2
მ.შ. შემოდგომა-ზამთარში	32,7	34,1	27,2	32,0	28,6
ზაფხულში	20,3	19,9	24,4	22,0	32,6
ავტონომიური რესპუბლიკის ფარგლებს გარედან მოწოდებული ელ. ენერჯია	317,9	232,6	288,9	271,0	287,9
მ.შ. შემოდგომა-ზამთარში	153,5	111,6	152,8	148,0	127,9
ზაფხულში	164,4	121,0	136,1	123,0	160,0

2.9 სოფლის მეურნეობა

სასოფლო-სამეურნეო კულტურების ნათესი ფართობები

(ჰექტარი)

	2000	2001	2002	2003	2004
გაშენებულია სასოფლო სამეურნეო კულტურები სულ	25972	25353	25243	25074	25355
მ.შ. ოჯახურ მეურნეობებში	16820	16205	16089	15920	16201

დათესილია ერთწლიანი კულტურები-სულ	10075	9460	9344	9175	9456
მ.შ. ოჯახურ მეურნეობებში	10075	9460	9344	9175	9456
თამბაქო	246	267	162	151	201
მ.შ. ოჯახურ მეურნეობებში	246	267	162	151	201
კარტოფილი	1714	1731	1745	1752	1743
მ.შ. ოჯახურ მეურნეობებში	1714	1731	1745	1752	1743
ბოსტნეული	826	901	854	882	732
მ.შ. ოჯახურ მეურნეობებში	826	901	854	882	732
მარცვლოვანი და პარკოსანი კულტურები-სულ	7289	6561	6583	6400	6619
მ.შ. ოჯახურ მეურნეობებში	7289	6561	6583	6400	6619
მრავალწლიანი ნარგავების ფართობები	15897	15893	15899	15899	15899
მ.შ. ოჯახურ მეურნეობებში	6745	6745	6745	6745	6745
ჩაი	5620	5616	5616	5616	5616
მ.შ. ოჯახურ მეურნეობებში	188	188	188	188	188
ციტრუსი	7775	7775	7767	7767	7767
მ.შ. ოჯახურ მეურნეობებში	5354	5354	5354	5354	5354
ტუნგო	365	365	365	364	364
მ.შ. ოჯახურ მეურნეობებში	2	2	2	2	2
ხილი	759	760	762	762	762
მ.შ. ოჯახურ მეურნეობებში	552	552	552	552	552
კაკლოვანი	3	3	3	3	3
მ.შ. ოჯახურ მეურნეობებში	3	3	3	3	3
ვენახი	88	88	88	88	88
მ.შ. ოჯახურ მეურნეობებში	57	57	57	57	57

მემცენარეობის პროდუქტების წარმოება

(ტონა)

	2000	2001	2002	2003	2004
ჩაი	4148	1936	2268	3462	1163
მ.შ. ოჯახურ მეურნეობებში	4148	1936	2268	3462	1163
ციტრუსი	46400	46400	41400	49727	20381
მ.შ. ოჯახურ მეურნეობებში	46400	46400	41400	49727	20381
თამბაქო	505	450	278	322	367
მ.შ. ოჯახურ მეურნეობებში	505	450	278	322	367
კარტოფილი	15641	20526	29249	28750	24820
მ.შ. ოჯახურ მეურნეობებში	15641	20526	29249	28750	24820
ბოსტნეული	5824	5324	6646	7765	7209
მ.შ. ოჯახურ მეურნეობებში	5824	5324	6646	7765	7209
მარცვლოვანი და პარკოსანი კულტურები სულ	10522	10352	11956	12934	11647
მ.შ. ოჯახურ მეურნეობებში	10522	10352	11956	12934	11647
ხილი	7895	6230	9078	10273	6054

მ.შ. ოჯახურ მეურნეობებში	7895	6230	9078	10273	6054
ყურძენი	552	533	537	572	435
მ.შ. ოჯახურ მეურნეობებში	552	533	537	572	435

სასოფლო – სამეურნეო კულტურების მოსავლიანობა

(ცენტნერი 1 ჰექტარიდან)

	2000	2001	2002	2003	2004
მარცვლოვანი და პარკოსანი კულტურები - სულ	1,4	1,8	1,8	2,0	1,8
სიმინდი	1,4	1,6	1,8	2,0	1,8
ღობიო	1,3	1,6	1,5	1,6	1,4
თამბაქო	2,0	1,7	1,7	2,1	1,8
კარტოფილი	9,1	11,9	17,0	16,4	14,2
ბოსტნეული	7,0	6,0	8,0	8,8	9,8
ხილი	10,4	8,2	11,9	13,4	7,9
ციტრუსი	6,0	6,0	5,3	6,4	3,0
ყურძენი	6,2	6,0	6,5	6,5	5,0
ჩაის ხარისხოვანი ფოთოლი	0,7	0,3	0,7	0,6	0,2

პირუტყვისა და ფრინველის სულადობა წლის ბოლოსათვის

(სული)

	2000	2001	2002	2003	2004
მსხვილფეხა რქოსანი პირუტყვი	114074	122730	125566	121595	109092
მ. შ. სახელმწიფო სექტორი	128	138	144	126	100
ფური და ფურ-კამეჩი	59804	66307	66104	65991	65884
მ. შ. სახელმწიფო სექტორი	56	58	68	58	42
ღორი	740	740	884	1210	1060
მ. შ. ოჯახურ მეურნეობებში	740	740	884	1210	1060
თხა და ცხვარი	15685	17018	16986	14777	9678
მ. შ. ოჯახურ მეურნეობებში	15685	17018	16986	14777	9678
ფრინველი ათასი ფრთა	307318	260948	272241	281173	365000
მ. შ. ოჯახურ მეურნეობებში	307318	260948	272241	281173	365000
ფუტკრის ოჯახი	9402	10423	11256	14743	12546
მ. შ. ოჯახურ მეურნეობებში	9402	10423	11256	14743	12546

მარცვლოვან პარკოსანი კულტურების წარმოება რაიონების მიხედვით.

(ტონა)

	2000	2001	2002	2003	2004
აჭარა სულ	10522	10352	11956	12934	11647
ქობულეთი	3928	1665	2640	2366	1837

ხელვაჩაური	1936	1904	1835	2014	2019
ქელა	2120	3737	3131	4137	3398
შუახევი	1722	2286	2715	2777	2740
ხულო	816	760	1635	1640	1653

კარტოფილის წარმოება რაიონების მიხედვით

(ტონა)

	2000	2001	2002	2003	2004
აჭარა სულ	15641	20526	29249	28750	24820
ქობულეთი	400	400	400	400	400
ხელვაჩაური	155	200	160	220	220
ქელა	700	766	1089	1020	1100
შუახევი	2100	3000	3100	2250	3000
ხულო	12286	16160	24500	24860	20100

ბოსტნეულის წარმოება

(ტონა)

	2000	2001	2002	2003	2004
აჭარა სულ	5824	5324	6646	7765	7209
ბათუმი	600	600	-	-	-
ქობულეთი	1535	910	1255	1585	1350
ხელვაჩაური	575	610	780	820	850
ქელა	1000	1074	861	1582	1209
შუახევი	600	600	600	600	600
ხულო	1514	1530	3150	3178	3200

ხილის წარმოება

(ტონა)

	2000	2001	2002	2003	2004
აჭარა სულ	7895	6230	9078	10273	6054
ბათუმი	50	50	-	-	-
ქობულეთი	1820	1275	1750	1942	1640
ხელვაჩაური	2074	935	1810	1800	900
ქელა	905	600	588	1640	690
შუახევი	980	1150	1630	1600	1624
ხულო	2066	2220	3300	3291	1200

ყურძნის წარმოება

(ტონა)

	2000	2001	2002	2003	2004
აჭარა სულ	552	533	537	572	435
ქობულეთი	65	55	55	65	60
ხელვაჩაური	90	90	90	92	70

ქელა	292	278	277	300	190
შუახვევი	88	88	90	90	90
ხულო	17	22	25	25	25

მსხვილფეხა რქოსანი პირუტყვის სულადობა

(სული)

	2000	2001	2002	2003	2004
აჭარა სულ	114074	122730	125566	121595	109092
ქობულეთი	14700	17990	19354	18848	18021
ხელვაჩაური	14460	15780	15444	15808	15100
ქელა	12250	12124	12124	14058	12096
შუახვევი	25984	28581	29223	29358	27175
ხულო	46680	48255	49421	43523	36700

ფურის სულადობა

(სული)

	2000	2001	2002	2003	2004
აჭარა სულ	59804	66307	66104	65991	65884
ქობულეთი	10750	11778	12603	12505	12015
ხელვაჩაური	10495	11720	11210	11422	11142
ქელა	5458	5703	5862	5932	5904
შუახვევი	12541	14010	14583	14871	14823
ხულო	20560	23096	21846	21261	22000

ცხვრისა და თხის სულადობა

(სული)

	2000	2001	2002	2003	2004
აჭარა სულ	15685	17018	16986	14777	9678
ქობულეთი	700	892	810	806	914
ხელვაჩაური	3870	3737	3935	3516	2100
ქელა	990	1222	1306	1200	944
შუახვევი	3135	4147	3250	3263	2520
ხულო	6990	7020	7685	5992	3200

ხორცის წარმოება

(ტონა)

	2000	2001	2002	2003	2004
აჭარა სულ	2395	2416	2272	2515	2143
ქობულეთი	460	461	462	465	470
ხელვაჩაური	440	406	465	467	469
ქელა	280	300	205	270	114
შუახვევი	581	534	490	490	490
ხულო	634	715	650	823	600

რძის წარმოება
(ტონა)

	2000	2001	2002	2003	2004
აჭარა სულ	47046	49534	52640	58641	55699
ქობულეთი	7406	7420	7423	7430	7435
ხელვაჩაური	9990	9972	15077	16571	17058
ქედა	4900	4920	2840	5500	3210
შუახევი	10000	10000	10000	11640	11896
სულ	14750	17222	17300	17500	16100

კვერცხის წარმოება
(მლნ. კალი)

	2000	2001	2002	2003	2004
აჭარა სულ	18,1	18,6	19,3	19,0	17,3
ქობულეთი	5,6	6,0	6,0	6,0	6,2
ხელვაჩაური	6,6	6,7	7,0	7,0	7,0
ქედა	2,5	2,0	2,2	2,2	0,6
შუახევი	1,3	1,6	1,6	1,2	1,1
სულ	2,1	2,3	2,5	2,6	2,4

სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის რაოდენობა სასოფლო-სამეურნეო საწარმოებში
(კალი)

წლები	ტრაქტორები	სატვირთო ავტომანქანები
2000	632	1036
2001	553	933
2002	353	1250
2003	392	1036
2004	392	1036

2.10 სამშენებლო საქმიანობა

სამშენებლო ორგანიზაციების რიცხვი

(წლის ბოლოსათვის)

წლები	სამშენებლო ორგანიზაციები - სულ	მათ შორის	
		სახელმწიფო	არასახელმწიფო
2000	34	16	18
2001	41	14	27
2002	39	11	28
2003	34	11	23
2004	36	11	24

სამშენებლო ორგანიზაციების მიერ შესრულებული საიჯარო სამუშაოთა მოცულობა (ფაქტიურად მოქმედ ფასებში. ათასი ლარი)

	2000	2001	2002	2003	2004
აჭარის ა.რ.	10184	16740	29112	18707	13938
ქ. ბათუმი	9787	16044	25537	16483	12505
ქობულეთი	40	68	60	56	215
ხელვაჩაური	124	159	3102	1681	718
ქედა	77	268	181	195	160
შუახევი	70	59	89	113	124
ხულო	86	142	143	179	216

სამშენებლო ორგანიზაციების მიერ შესრულებული საიჯარო სამუშაოების მოცულობა საკუთრების ფორმების მიხედვით

(ფაქტიურად მოქმედ ფასებში. ათასი ლარი)

წლები	საიჯარო სამუშაოები- სულ	მათ შორის	
		სახელმწიფო	არასახელმწიფო
2000	10184	4090	6094
2001	16740	3732	13008
2002	29112	5583	23529
2003	18707	7286	11421
2004	13938	9019	4919

ინდივიდუალური საცხოვრებელი სახლების რაოდენობა

(ერთეული)

	2000	2001	2002	2003	2004
აჭარის ა.რ.	125	159	122	134	189
ქ. ბათუმი	83	79	87	102	149
ქობულეთი	3	2	4	2	-
ხელვაჩაური	7	15	1	6	6
შუახევი	32	18	13	19	21
ხულო	-	45	17	5	13

ინდივიდუალური საცხოვრებელი სახლების მოქმედებაში გადაცემა

(საერთო ფართობი, ათასი კვ.მეტრი)

	2000	2001	2002	2003	2004
აჭარის ა.რ.	25274	30389	23872	25300	34977
ქ. ბათუმი	19387	18992	16689	19075	28965
ქობულეთი	1115	392	1070	520	-
ხელვაჩაური	885	2271	2460	2335	1791
შუახევი	3887	2764	1649	2650	2721
სულ	-	5970	2004	720	1500

აჭარის ავტონომიურ რესპუბლიკაში ბოლო პერიოდში მშენებლობის სფეროში 2005 წელს განხორციელებული მნიშვნელოვანი პროექტები

- ამოქმედდა ბათუმი-ქობულეთის გზაზე არსებული გვირაბის ერთი ნაწილი 650 მ.
- ბათუმის ზღვისპირა ბულვარის სიგრძე ორჯერ გაიზარდა.
- საფუძვლიანად გარემონტდა ბათუმის ყველა საშუალო სკოლის შენობა;
- აჭარაში არსებულ საერთაშორისო და შიდასახელმწიფო მნიშვნელობის გზებზე მთლიანად დაიგო ასფალტის საფარი;
- მიმდინარეობს ბათუმის სარკინიგზო სადგურის და ქობულეთის თბოელექტრო სადგურის მშენებლობა;
- 2004 წლიდან ინტენსიურად მიმდინარეობს ბინათმშენებლობა.

2.11 ტრანსპორტი და კავშირგაბმულობა

ნავსადგური

აჭარის ავტონომიურ რესპუბლიკის ეკონომიკაში მნიშვნელოვანი როლი ეკისრება საზღვაო ტრანსპორტს. ბათუმს გააჩნია საზღვაო-სავაჭრო ნავსადგური, რომელიც ფუნქციონირებს 1878 წლიდან.

1995-2003 წ.წ.-ებში საზღვაო ტრანსპორტის ფუნქციონირების შედეგი შედეგებია დაფიქსირებული:

	ზომის ერთეული	1995	2000	2001	2002	2003
ტვირთის გადაზიდვა	ათ. ტონა	1637	62,6	30,5	35,5	23,4
ტვირთბრუნვა	მლნ.ტონამილი	7634	330,3	40,0	43,5	91,5
შემოსავლები	მლნ.ლარი	58,0	26,4	1,4	2,3	2,6

ბათუმის საზღვაო-სავაჭრო ნავსადგურის ფუნქციონირების შედეგებს 1995-2003 წ.წ.-ებში შედეგი სახე აქვს:

დასახელება	1995	2000	2001	2002	2003
------------	------	------	------	------	------

ტვირთის გადამუშავება, ათ.ტონა	1383,9	6924,1	8404,8	9467,2	10435,8
მ.შ. მშრალი ტვირთი	741,6	904,7	784,2	779,2	1451,8
ნავთობგატარება	642,3	6019,4	7643,8	8688	8984
დამუშავებული გემების რაოდენობა	473	826	784	752	818
მ.შ. ტანკერი	66	242	303	329	344
მშრალი ტვირთის	407	394	292	197	246
სამგზავრო	-	148	119	143	122
ბორანი	-	42	70	83	106
დამუშავებული ვაგონები	9366	13104	11404	9262	116
შემოსავალი, ათ.ლარი	8077	23015,1	26392,7	29236,5	30478
ხარჯი, ათ. ლარი	3646	9200	9589	11018,1	13025,8
მოგება, ათ. ლარი	4431	13815,1	16803,7	18287	17384,6
მომუშავეთა რაოდენობა, ათ. კაცი	974	1288	1383	1397	1362

ბათუმის საზღვაო-სავაჭრო ნავსადგური შავი ზღვის აუზის აღმოსავლეთ სანაპიროზე სატრანსპორტო-საკვანძო ფუნქციას ასრულებს, რომლის მეშვეობით ხორციელდება "TPACEKAC"-ს მარშრუტზე გატარებული ენერგომატარებლების 94%-ის გადატვირთვა, ასევე ამ მიმართულებისა და საქართველოს სამხრეთით განლაგებული ქვეყნების მშრალი ტვირთების გადაზიდვები.

ნავსადგურს აქვს განვითარების რეალური პროექტები გამტარუნარიანობისა და მომსახურების ხარისხის ასამაღლებლად, რაც თავის მხრივ ზრდის მის კომერციულ და საინვესტიციო მიმზიდველობას.

– ამჟამად, ნავსადგურის სახმელეთო ტერიტორიაა 9,4 ჰა და შიგა ყურის აკვატორია – 58 ჰა;

– ფუნქციონირებს მთელი წლის მანძილზე სადღეღამისო რეჟიმში;

– გამოირჩევა ხელსაყრელი და სტაბილური სანავიგაციო ვითარება;

– ტერიტორია ნავთობტვირთების მომსახურებისათვის 8 ჰა – 4 ნავმისადგომი 755 მეტრი საერთო სიგრძით;

– ტერიტორია მშრალი ტვირთების მომსახურებისათვის 17,5 ჰა – 5 ძირითადი და 2 დამხმარე ნავმისადგომი 1590 მეტრი საერთო სიგრძით;

– გამტარუნარიანობა: ნავთობრაიონის 15–18 მლნ.ტონა/წ.და მშრალი ტვირთების რაიონის 2,3–2,5 მლნ.ტონა/წ;

– არსებობის მანძილზე ნავსადგურში თხევადი ტვირთების გატარების უდიდესი მაჩვენებლები მიღწეული იქნა 2003 წელს 9 მლნ.ტონამდე, ხოლო მშრალი ტვირთების გადამუშავებისა – 1981 წელს 2,3 მლნ. ტონის დონეზე.

ნავსადგურის ნავთობრაიონს საიჯარო ხელშეკრულების საფუძველზე ოპერირებას უწევს შპს "ბატუმი ოილ ტერმინალი".

– უნავმისადგომო ტერმინალის მუშა სიგრძე 250 მეტრია, მუშა წყალშიგი 18,0 მეტრი ოთხ ბალიან ღელვაზე გაანგარიშებით. აქვს შესაძლებლობა მიიღოს 80-100 ათასი ტონა ტევადობის გემები;

– ტერმინალი №1-ის მუშა სიგრძეა – 200მ, ფაქტობრივად დადრმავება ნავმისადგომთან – 10,7 მეტრი (საპროექტო 12 მეტრი). აქვს შესაძლებლობა მიიღოს 50-60 ათასი ტონა ტევადობის გემები;

– ტერმინალი №2-ის მუშა სიგრძეა – 140მ, ფაქტობრივად დადრმავება ნავმისადგომთან – 9 მეტრი (საპროექტო 10,2 მეტრი). №1 და №3 ტერმინალების

დაკავებულობის შემთხვევაში აქვს შესაძლებლობა მიიღოს 15-20 ათასი ტონა ტევადობის გემები;

- **ტერმინალი №3-ის** მუშა სიგრძეა - 165 მ, ფაქტობრივად დაღრმავება ნავმისადგომთან 8,5 მეტრი (საპროექტო 10,2 მეტრი). №1 და №3 ტერმინალების დაკავებულობის შემთხვევაში აქვს შესაძლებლობა მიიღოს 20-30 ათასი ტონა ტევადობის გემები;

ნავმისადგომთან დაღრმავების საპროექტომდე დაყვანის სამუშაოები არ მოითხოვს დიდ დანახარჯებს;

ნავთობტერმინალს აქვს აქვე ტექნოლოგიური ფართი 3 ჰექტარზე.

2003 წელს მიღწეული თითქმის 9 მლნ. ტონის გატარებით ათვისებულია გამტარუნარიანობის არა უმეტეს 60%-სა.

სატვირთო რაიონის საერთო ფართი შეადგენს 9 ჰა-ს, მ.შ. ამჟამინდელი სასაწყობო ფართია სულ 6,5 ჰა-ზე.

- **ტერმინალი №4/5-ის** (მრავალპროფილიანი - მშრალი ტვირთებისთვის, უპირატესად კონტეინერებისათვის) ნავმისადგომის ფრონტის სიგრძე 284 მეტრია, დაღრმავება ნავმისადგომთან - 11 მეტრი. აქვს შესაძლებლობა მიიღოს 40-45 ათასი ტონა ტევადობის გემი, ან 20-22 ათასი ტონა ტევადობის 2 გემი ერთდროულად. ტერმინალის ჰიდროტექნიკური ნაწილის ფართობია 0,5 ჰა, ხოლო საკონტეინერო მოედნისა - 4ჰა. დასაშვები დატვირთვებია: ესტაკადაზე 4 ტ/კვ. მეტრზე, საკონტეინერო მოედანზე 10 ტ/კვ. მეტრზე. ტერმინალის საპროექტო გამტარუნარიანობაა 60-70 ათასი (პირობითი 20-ფუტიანი კონტეინერი) წელიწადში და მისი ექსპლუატაციაში შეყვანა ნავარაუდევია 1-ლ ეტაპზე 2004 წლის ბოლოსათვის დასაბოლოოდ 2005 წლის აპრილ-მაისში.

აქვე არსებობს **სარკინიგზო-საბორნე გადასასვლელის კომპლექსი** - საკონტეინერო ტერმინალის გასწვრივ №6 ტერმინალთან მიბრუნებამდე. საბორნე გემი დგება №6 ნავმისადგომთან განრიგის მიხედვით და იკავებს მას ერთი დღე-ღამით 2-ჯერ 8-10 დღის განმავლობაში.

გადასასვლელ ხიდზე დასაშვები დატვირთვა შეადგენს 5 ტ/კვ-ს მეტრზე.

- **ტერმინალი №6-ის** (მშრალი ნაყარი და გენერალური ტვირთებისათვის) - ნავმისადგომის ფრონტის სიგრძე 181 მეტრია, დაღრმავება ნავმისადგომთან 8 მეტრი. აქვს შესაძლებლობა მიიღოს 12-14 ათასი ტონა ტევადობის გემები.

ტერმინალის საერთო ფართია 6770 კვ. მეტრი, მ.შ. ღია საწყობისა - 4240 კვ.მეტრი. დასაშვები დატვირთვებია: ნავმისადგომის კორდონთან 2 ტ/კვ. მეტრზე, პორტალური ამწის ერთ ურიკაზე 25 ტ/კვ. მეტრზე, სასაწყობო მოედანზე 10 ტ/კვ. მეტრზე, ნავმისადგომის ზურგში 6 ტ/კვ. მეტრზე.

- **ტერმინალი №7-ის** (მშრალი ნაყარი და გენერალური ტვირთებისათვის) - ნავმისადგომის ფრონტის სიგრძე - 263 მეტრს შეადგენს, დაღრმავება ნავმისადგომთან 10,5 მეტრს (საპროექტო 11 მეტრი). აქვს შესაძლებლობა მიიღოს 40-50 ათასი ტონა ტევადობის გემები.

ტერმინალის საერთო ფართია 19 600 კვ. მეტრი, მ.შ. ღია საწყობისა - 14 500 კვ.მეტრი. დასაშვები დატვირთვებია: ნავმისადგომის კორდონთან 4 ტ/კვ. მეტრზე, პორტალური ამწის ერთ ურიკაზე 25 ტ/კვ. მეტრზე, სასაწყობო მოედანზე 12 ტ/კვ. მეტრზე, ნავმისადგომის ზურგში 10 ტ/კვ. მეტრზე.

- **ტერმინალი №8-ის** (მშრალი ნაყარი და გენერალური ტვირთებისათვის გადამუშავების "პირდაპირი ვარიანტი" ტერმინალის ზურგის უკმარისობის გამო) - ნავმისადგომის ფრონტის სიგრძე 189 მეტრია, დაღრმავება ნავმისადგომთან 9 მეტრი. (საპროექტო 10 მეტრი). აქვს შესაძლებლობა მიიღოს 25 ათასი ტონა ტევადობის გემები.

ტერმინალის საერთო ფართობი 5 250 კვ. მეტრი, მ.შ. ღია საწყობისა – 2 600 კვ.მეტრი. დასაშვები დატვირთვებია: ნავმისადგომის კორდონთან 4 ტ/კვ. მეტრზე, პორტალური ამწის ერთ ურიკაზე 25 ტ/კვ. მეტრზე,

– ტერმინალი №9-ის (მშრალი გენერალური ტვირთებისათვის) - ნავმისადგომის ფრონტის სიგრძე 195 მეტრია, დადრმავება ნავმისადგომთან 9,2 მეტრი. (საპროექტო 10 მეტრი). აქვს შესაძლებლობა მიიღოს 20-25 ათასი ტონა ტევადობის გემები.

ტერმინალის საერთო ფართობი 8 150 კვ. მეტრი, მ.შ. ღია საწყობისა – 3 750 კვ.მეტრი. დასაშვები დატვირთვებია: ნავმისადგომის კორდონთან 3 ტ/კვ. მეტრზე, პორტალური ამწის ერთ ურიკაზე 25 ტ/კვ. მეტრზე, დახურულ საწყობში 3 ტ/კვ. მეტრზე.

– ტერმინალი №10-ის (სამგზავრო ტერმინალი – გემის მექანიზმების მშრალი გენერალური ტვირთების გადამუშავების შესაძლებლობით) - ნავმისადგომის ფრონტის სიგრძე 220 მეტრია, დადრმავება ნავმისადგომთან 11,6 მეტრი. აქვს შესაძლებლობა მიიღოს 28-30 ათასი ტონა ტევადობის გემები.

ტერმინალის საერთო ფართობი 3 080 კვ. მეტრი, დასაშვები დატვირთვებია: ნავმისადგომის კორდონთან 1,5 ტ/კვ. მეტრზე, ნავმისადგომის ზურგში 3 ტ/კვ. მეტრზე.

–ტერმინალი №11-ის (სამგზავრო ტერმინალი –საავტომობილო ბორნებისა და გემის მექანიზმებით მშრალი გენერალური ტვირთებისათვის) - ნავმისადგომის ფრონტის სიგრძეა 194 მეტრი, დადრმავება ნავმისადგომთან 8,2 მეტრი. აქვს შესაძლებლობა მიიღოს 10-12 ათასი ტონა ტევადობის გემები.

ტერმინალის საერთო ფართობი 2 716 კვ. მეტრი (საზღვაო ვაგზლის 3 სართულიან შენობით). დასაშვები დატვირთვებია: ნავმისადგომის კორდონთან 1,5 ტ/კვ. მეტრზე, ნავმისადგომის ზურგში 3 ტ/კვ. მეტრზე.

ნავთობტვირთების საერთო მოცულობაში გამოკვეთილია ნედლი ნავთობის 5-6-ჯერ მეტობა სხვა პროდუქტებთან შედარებით.

უნდა აღინიშნოს, რომ მომავალში საზღვაო-საეაჭრო ნავსადგურს გააჩნია დიდი შესაძლებლობები, რომელთა მაქსიმალური სიმძლავრით ამოქმედება შესაძლებელია ეკონომიკურ ეფექტს გამოიწვევს, რისთვისაც უკვე არსებობს რეალური პროექტები, რომელთაც ნავსადგურის განვითარების პერსპექტივების განსაზღვრისას განვიხილავთ.

საჭაერო ტრანსპორტი

- აჭარის ავტონომიურ რესპუბლიკაში ქალაქ ბათუმში ფუნქციონირებს ერთი აეროპორტი, რომელიც ახორციელებს როგორც ტვირთ გადაზიდვებს ასევე მგზავრთა გადაყვანას საქართველოს შიგნით და მის ფარგლებს გარეთ.

ტვირთის გადატანა საერთო სარგებლობის ტრანსპორტის სახეების მიხედვით

(ათასი ტონა)

წლები	სულ	მათ შორის:			
		სარკინიგზო	საავტომობილო	საზღვაო	საჭაერო
2000	626,9	492,6	43,6	90,7	0,04
2001	559,2	524,8	3,9	30,5	0,04
2002	484,5	446,9	2,0	35,5	0,09

2003	704,0	677,1	3,4	23,4	0,06
2004	630,5	599,7	2,1	28,7	0,04

ყველა სახის საერთო სარგებლობის ტრანსპორტის ტვირთბრუნვა

(ათ. ტონა-კმ)

წლები	სულ	მათ შორის:			
		სარკინიგზო	საავტომობილო	საზღვაო	საჰაერო
2000	313539,5	201475,8	77,1	111603,9	382,7
2001	288803,5	214681,6	41,1	74030,0	50,8
2002	263444,9	182806,6	20,0	80490,6	127,7
2003	369140,6	276928,1	617,1	91500,0	95,4
2004	318694,3	245277,3	301,3	73050,0	65,7

მგზავრთა გადაყვანა ტრანსპორტის ცალკეული სახეების მიხედვით

(ათასი კაცი)

წლები	სულ	მათ შორის:			
		რკინიგზა	ავტობუსი	ტროლეიბუსი	საჰაერო
2000	6821,1	149,7	6361,3	302,4	7,7
2001	5073,5	150,4	4652,7	259,3	11,1
2002	4787,5	139,4	4427,0	213,3	7,8
2003	5202,8	162,9	4711,3	318,7	9,9
2004	5429,8	273,5	5034,9	106,6	14,8

მგზავრთბრუნვა ტრანსპორტის ცალკეული სახეების მიხედვით

(ათ. მგზავრ.-კმ)

წლები	სულ	მათ შორის:			
		რკინიგზა	ავტობუსი	ტროლეიბუსი	საჰაერო
2000	111504,8	52395,0	50079,0	7862,2	1168,6
2001	114339,7	53364,0	37013,5	6739,2	17223,0
2002	127540,0	48791,4	59973,1	5545,8	13229,7
2003	127561,6	57005,5	48859,6	7589,2	14107,3
2004	210945,6	95741,1	96347,9	2769,0	16087,6

საავტომობილო პარკი

(წლის ბოლოსათვის; ერთეული)

წლები	საავტომობილო ბილო	მათ შორის:			
		სატვირთო	მსუბუქი	ავტობუსი	სხვადასხვა
2000	42420	8200	30008	3021	1191
2001	46155	8634	32591	3611	1319
2002	49931	9058	35139	4283	1451
2003	51416	8366	35290	4726	3034

2004	51421	8611	36583	5260	967
------	-------	------	-------	------	-----

კავშირგაბმულობა

	2000	2001	2002	2003	2004
კავშირგაბმულობის საწარმოთა რაოდენობა (საფოსტო განყოფილების ჩათვლით)	106	106	104	98	95
ავტომატური სატელეფონო სადგური	34	35	35	35	28
სატელეფონო ნომრების რაოდენობა, ათასი	39,9	35,3	35,3	33,4	28,7
აქედან მოქმედი, ათასი	34,2	29,7	29,8	28,9	25,6
რადიოსატრანსილაციო წერტილების რაოდენობა, ათასი	1,9	1,7	-	-	-
დასაქმებული მუშაკი, სულ	1014	880	1041	1011	1044
შემოსავლები, ათასი ლარი	3975,6	3933,7	3570,0	3909,1	4583,4
პერიოდული გამოცემები (ჟურნალ-გაზეთები) ათასი	162,1	211,3	225,0	125,3	204,0
	2000	2001	2002	2003	2004
დეპეშები, ათასი	11,4	10,5	10,8	7,7	7,7
საქალაქთაშორისო და საერთაშორისო სატელეფონო ლაპარაკები, ათასი	3587,0	3257,0	1579,6	1676,3	795,7
ამანათები, ათასი	0,15	0,1	0,07	0,06	0,06
ფულადი გზავნილები, ათასი	1,1	1,0	0,5	0,3	0,2
წერილები, ბანდეროლები, ათასი	41,6	34,2	34,8	28,5	37,4

2.12 პრივატიზაცია

წინა წლებში აჭარის ავტონომიურ რესპუბლიკაში პრივატიზაციის პროცესი ნელი ტემპებით მიმდინარეობდა და ბოლო პერიოდში ფაქტიურად შეჩერებულიც კი იყო.

ამჟამად, ქვეყნის ეკონომიკური პოლიტიკის ერთ-ერთ ძირითად მიმართულებად პრივატიზების დასრულება და სრულყოფაა აღიარებული. აღნიშნულ პროცესში აჭარის რეგიონის შესაბამისი სამსახურებიც აქტიურად არიან ჩართულნი.

საქართველოს ეკონომიკური განვითარების სამინისტროს მიერ, საპრივატიზებო ობიექტთა ნუსხაში შეტანილი იქნა აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ტერიტორიაზე მდებარე 38 სახელმწიფო წილობრივი მონაწილეობით მოქმედი საწარმო. მიუხედავად იმისა, რომ ობიექტთა უმრავლესობა არ წარმოადგენს საერთო სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის საწარმოებს, მათი პრივატიზება განხორციელდა საქართველოს ეკონომიკური განვითარების სამინისტროს მიერ (შპს “ინტურისტი”, შპს “ბათუმის ნავთობბაზა”, შპს “თანამგზავრი”, დასასვენებელი სახლი “ივერია”).

შემუშავდა საპრივატიზებო ობიექტთა ნუსხა, რომელშიც შევიდა 80-მდე სახელმწიფო წილობრივი მონაწილეობით მოქმედი ობიექტი, რომელიც დასამტკიცებლად წარედგინება საქართველოს ეკონომიკური განვითარების სამინისტროს.

პარალელურად მიმდინარეობს ადგილობრივი მმართველობის ორგანოების ბალანსზე რიცხული არასაცხოვრებელი ფართების პრივატიზების საკითხის შეთანხმება საქართველოს ეკონომიკური განვითარების სამინისტროსთან და ადგილობრივი მმართველობის ორგანოების მიერ მათი დამტკიცება. დღეისათვის სამინისტროსთან შეთანხმებულია 254 ერთეული არასაცხოვრებელი ფართის პრივატიზების საკითხი, რომელშიც 180 ობიექტი დამტკიცებულია ქალაქ ბათუმის მერიის მიერ, დანარჩენი 74 ობიექტი დასამტკიცებლად ქ. ბათუმის მერიას გადაეგზავნება უახლოეს პერიოდში.

მიმდინარეობს მუშაობა სავაჭრო, საყოფაცხოვრებო მომსახურების ობიექტების ფართების დასაზუსტებლად და საპრივატიზებო ობიექტთა ნუსხაში შესატანად. წინასწარი მონაცემებით, მათი რაოდენობა რესპუბლიკის მასშტაბით აღემატება 150 ერთეულს.

- 2004-2005 წლებში აჭარის ფინანსთა და ეკონომიკის სამინისტროს მიერ გაიყიდა – 132 ობიექტი.
- სულ პრივატიზაციის შედეგად მიღებულმა შემოსავლებმა შეადგინა 26 მლნ. ლარი, მათ შორის ადგილობრივი დაქვემდებარების ობიექტებიდან - 13 755 102 ლარი.
- დღეისათვის საპრივატიზაციოდ დარჩენილია 600-მდე მსხვილი და მცირე ობიექტები.

უკანასკნელ პერიოდში, აჭარის მიმართ გაიზარდა უცხოელი ინვესტორების ინტერესი, რაც ძირითადად პრივატიზაციის პროცესის დაჩქარებამ გამოიწვია. განსაკუთრებით აღინიშნება ყაზახი, რუსი, თურქი, სომეხი ბიზნეს-პარტნიორების აქტიურობა, რომლებიც ძირითადად ტურისტულ და სამრეწველო ობიექტებში ინვესტირებით არიან დაინტერესებულნი.

2.13 საფინანსო სექტორი

აჭარაში რეგისტრირებული კომერციული ბანკები

1. ს.ს.,სახალხო ბანკის „ ბათუმის ფილიალი
2. ს.ს „სახალხო ბანკის,, ქობულეთის ფილიალი
3. ს.ს „სახალხო ბანკის,, ხელვაჩაურის ფილიალი
4. ს.ს „სახალხო ბანკის „ქედის ფილიალი

5. ს.ს. „სახალხო ბანკის,, შუახევის ფილიალი
6. ს.ს. „სახალხო ბანკის,, ხულოს ფილიალი
7. ს.ს. „საქართველოს ბანკის „ბათუმის ფილიალი
8. ს.ს. „ინტელექტ ბანკის,, ბათუმის ფილიალი
9. ს.ს. „შუგრტფიმპექს ბანკის ფილიალი „ბათუმი,,
10. ს.ს. კბ. „აბრეშუმის გზა,, ბათუმის ფილიალი
11. ს.ს. „პროგრედიტ ბანკის,, ბათუმის ფილიალი
12. ს.ს. „ კავკასიონის „ ბათუმის ფილიალი
13. ს.ს. „თიბისი ბანკის,, ბათუმის ფილიალი
14. ს.ს. „გაერთიანებული ქართული ბანკის,, ბათუმის ფილიალი.
15. ს.ს. “ბანკი რესპუბლიკის” ბათუმის ფილიალი
16. ს.ს. “ბაზისბანკის” ბათუმის ფილიალი
17. ს.ს. “ქართუბანკის” ბათუმის ფილიალი

**კომერციული ბანკების მიერ გაცემული სესხების მოცულობა
2005 წლის დეკემბრის მდგომარეობით**

	წლები	სულ გაცემული სესხი	მათ შორის	
			მოკლე ვადიანი	გრძელვადიანი
1	2001	26086	19944	6142
2	2002	59980	33074	26906
3	2003	58196	31185	27011
4	2004	34716	14442	20274
5	2005	62034	19319	42715

**2.14 საერთაშორისო ორგანიზაციების მიერ
განხორციელებული პროექტები აჭარაში**

**სსიფ-ის ობიექტები აჭარაში
(2005 წლის დეკემბრის მდგომარეობით)**

სულ	№	დასახელება	ღირებულება	სტატუსი	შენიშვნა
		ხულოს რ-ნი			
1	1	სოფ. ღორჯომის სკოლის რემონტი	61,799.84	<i>მიმდინარეობს სამშენებლო სამუშაოები</i>	
2	2	<i>სოფ. ბაკიბაგოს სკოლის მშენებლობა</i>	150,415.40	<i>დასრულებულია პროექტირება, მზად არის სატენდეროდ</i>	<i>მითითებულია საორიენტაციო ღირებულება</i>
3	3	<i>სოფ. სხალთის ხიდის რეაბილიტაცია</i>		<i>მიმდინარეობს საპროექტო სამუშაოები</i>	
4	4	<i>სოფ. უჩხოს სკოლის სპორტ. დარბაზის მშენებლობა</i>	135,724.10	<i>დასრულებულია პროექტირება, მზად არის</i>	<i>მითითებულია საორიენტაციო ღირებულება</i>

			347,939.34	სატენდეროდ	
შუახვევის რ-ნი					
5	1	სოფ. ჯაბნიძეების სკოლის რეაბილიტაცია	135,947.08	მიმდინარეობს სამშენებლო სამუშაოები	
6	2	სოფ. შუბანის სკოლის რემონტი	69,275.73	დასრულებულია პროექტირება, მზად არის სატენდეროდ	მითითებულია საორიენტაციო ღირებულება
7	3	სოფ. უჩაშვილის სკოლის რემონტი	82,862.06	დასრულებულია პროექტირება, მზად არის სატენდეროდ	მითითებულია საორიენტაციო ღირებულება
8	4	სოფ. ჭვანას სკოლის რემონტი	129,019.41		მითითებულია საორიენტაციო ღირებულება
9	5	სოფ. გოგინაურის თემის ცენტრის რემონტი			თანხის დარჩენის შემთხვევაში
			417,104.28		
ქედის რ-ნი					
10	1	ცხმორისის თემის ცენტრის რემონტი			მოსახლეობის მოთხოვნით განიხილება ცხმორისის სკოლის სპორტ. დარბაზის რემონტის წინადადება
11	2	დაბა ქედის წყალსადენის რეაბილიტაცია (შიდა ქსელი)	105,908.97	დასრულებულია პროექტირება, მზად არის სატენდეროდ	ტენდერი ერთხელ უკვე გამოცხადდა, მაგრამ მონაწილეთა გამოუცხადებლობის გამო ჩაიშალა
12	3	მერისის სკოლა-ინტერნატის საძილე კორპუსის რეაბილიტაცია	88,977.69	მიმდინარეობს სამშენებლო სამუშაოები	დასრულებულია წლის ბოლოს
13	4	სოფ. მეძიბნას თემის ცენტრის რეაბილიტაცია	88,430.99	დასრულებულია პროექტირება, მზად არის სატენდეროდ	მითითებულია საორიენტაციო ღირებულება
			283,317.65		
ხელვაჩაურის რ-ნი					
14	1	მახინჯაურის სკოლის სპორტული დარბაზის რემონტი	87,521.54	მიმდინარეობს სამშენებლო სამუშაოები	დასრულებულია 01.02.06.
15	2	სოფ. ქედქედის სკოლის რეაბილიტაცია	103,208.02	მიმდინარეობს სამშენებლო სამუშაოები	დასრულებულია წლის ბოლოს
16	3	სოფ. აგარას ხიდი	163,650.00	დასრულებულია პროექტირება	გადაცემულია სახ. ექსპერტიზაზე
17	4	კირნათის საკრებულოს ძაბლავეთის და კომბალეთის დაწყობითი სკოლების რეაბილიტაცია			აღნიშნული წინადადებები შეჩერებულია საბჭოს მიერ
			354,379.56		
ქობულეთის რ-ნი					
18	1	დაბა ჩაქვის წყალსადენის რეაბილიტაცია	177,056.13	მიმდინარეობს სამშენებლო	მითითებულია საორიენტაციო

				ტენდერი. გახსნა 23.12.05.	ღირებულება
19	2	სოფ. ჭახათის სკოლის რეაბილიტაცია	148,538,13	დასრულებულია პროექტირება, მზად არის სატენდეროდ	მითითებულია საორიენტაციო ღირებულება
20	3	ციხისძირის სკოლის რემონტი			აღნიშნული პროექტი არ არის დამტკიცებული საბჭოს მიერ.
			325,594.26		

სულ 1728335.09

შენიშვნა: ობიექტებზე, სადაც მიმდინარეობს სამშენებლო სამუშაოები, მითითებულია კონტრაქტორის მიერ შემოთავაზებული ღირებულება. სხვა შემთხვევებში წარმოდგენილია სსიფ-ის საორიენტაციო ღირებულება ტენდერის ჩატარებამდე.
(სსიფ-ს მიერ ფინანსდება პროექტის ღირებულების 92% ხოლო 8% ადილობრივი ბიუჯეტებიდან)

სოფლის მეურნეობის განვითარების საერთაშორისო ფონდი (IFAD)

(2005 წლის დეკემბრის მდგომარეობით)

№	ადგილმდებარეობა	პროექტის დასახელება	სტატუსი
	შუახევის რ-ნი		
	სოფ. დღვანი	ამბულატორიის მშენებლობა	არ დაწყებულია
	სოფ. ფურტიო	სასმელი წყლის წყალსადენის მშენებლობა	მიმდინარეობს
	ჭალა-წყაროთა-ახალდაბა	სარწყავი არხის რეაბილიტაცია და არხის გამტარუნარიანობის გადიდება	არ დაწყებულია
	დ. შუახევი	ხილის გადამამუშაველი საამქმროს რეაბილიტაცია	მიმდინარეობს
	რაიონის მასშტაბით	მეცხოველეობის ჯიშობრივი გაუმჯობესება (შეიძინეს 4 ხარი)	დასრულებულია
	რაიონის მასშტაბით	ვაზის სანერგის მოწყობა	მიმდინარეობს
	სოფ. დაბაძველი	ბოსტნეული კულტურის წარმოების თანამედროვე ტექნოლოგიების დემონსტრირება	მიმდინარეობს
	რაიონის მასშტაბით	მეფუტკრეობის გაუმჯობესება (350 ოჯახი ფუტკარი)	დასრულებულია
	სოფ. დაბაძველი	სათიბების გაუმჯობესება	მიმდინარეობს
	შუახევის რაიონის ცენტრი	ფერმერთა სახლის ამოქმედება	დასრულებულია

მსოფლიო ბანკის პროექტები

(2005 წლის დეკემბრის მდგომარეობით)

№	ადგილმდებარეობა	პროექტის დასახელება	სტატუსი
	ქედის რ-ნი		
	სოფ. მახუნცეთი	ამბულატორიის რემონტი	შესრულებულია სამუშაოების 70%

სოფ. პ/მაისი	ამბულატორიის მშენებლობა	შესრულებულია სამუშაოების 60%
სოფ. ზვარე	ამბულატორიის მშენებლობა	შესრულებულია სამუშაოების 65%
სოფ. ცხმორისი	ამბულატორიის მშენებლობა	შესრულებულია სამუშაოების 60%
სოფ. დანდალო	ამბულატორიის რემონტი	შესრულებულია სამუშაოების 50%
სოფ. მერისი	ამბულატორიის რემონტი	შესრულებულია სამუშაოების 15%
ქობულეთის რ-ნი		
სოფ. ქაქუთი	ამბულატორიის მშენებლობა	
სოფ. ქობულეთი	არსებული ამბულატორიის გაფართოება	
8 საკრებულო	ამბულატორიის შენობების კაპიტალური რემონტი	
ხელვაჩაურის რაიონი		
სოფ. თხილნარი	ამბულატორიის რეკონსტრუქცია	მიმდინარეობს მშენებლობა
კახაბერი	ამბულატორიის მშენებლობა	ლოკუმენტაცია მომზადებულია
სოფ. აჭარის აღმართი	ამბულატორიის რემონტი	მიმდინარეობს სამუშაოები
ურეხის თემი	ამბულატორიის რეაბილიტაცია	დაწყებულია
ახალშენის თემი	ამბულატორიის რეაბილიტაცია	მიმდინარეობს მშენებლობა
კირნათის თემი	ამბულატორიის რეაბილიტაცია	არ დაწყებულია

**CHF საქართველო –
საქართველოს დასაქმებისა და ინფრასტრუქტურის ინიციატივა**

ადგილმდებარეობა	პროექტის დასახელება	დაწყების და დასრულების თარიღი
ქედის რ-ნი		
ზვარეს საკრებულო სოფ. ზესოფელი	ელექტროსისტემის აღდგენა	07.06.2005 07.09.2005
ზვარეს საკრებულო სოფ. ზესოფელი	ხიდის აღდგენა	01.06.2005 01.12.2005
ზვარეს საკრებულო სოფ. სირაბიძეები	მაღალი ძაბვის ელექტრო გაყვანილობის აღდგენა	01.09.2005 01.12.2005
ზვარეს საკრებულო სოფ. სირაბიძეები	სასმელი წყლის აღდგენა	23.06.2005 23.09.2005
მახუნცეთის საკრებულო სოფ. მახუნცეთი	სარწყავი სისტემის აღდგენა	08.07.2005 08.10.2005
მახუნცეთის საკრებულო სოფ. ქვედაბზუბზუ	სარწყავი სისტემის აღდგენა	23.06.2005 23.09.2005
მერისის საკრებულო სოფ. გუნდაური	ელექტრო სისტემის აღდგენა	07.06.2005 07.09.2005
მერისის საკრებულო სოფ. ინაშარიძეები	მაღალი ძაბვის ელექტრო გაყვანილობის აღდგენა	01.09.2005 01.12.2005
მერისის საკრებულო სოფ. ინაშარიძეები	სათემო გზის აღდგენა	23.06.2005 26.09.2005

პირველი მისის საკრებულო სოფ. ზედაგარა	ელექტრო სისტემის აღდგენა	23.06.2005 23.09.2005
პირველი მისის საკრებულო სოფ. კოლატაური	ელექტრო სისტემის აღდგენა	07.06.2005 22.11.2005
ცხმორისის საკრებულო სოფ. ახო	ელექტრო სისტემის აღდგენა	07.06.2005 07.09.2005
ცხმორისის საკრებულო სოფ. გობრონეთი	ელექტრო სისტემის აღდგენა	07.06.2005 07.11.2005
ცხმორისის საკრებულო სოფ. გობრონეთი	სარწყავი სისტემის აღდგენა	01.09.2005 01.12.2005
ცხმორისის საკრებულო სოფ. კოკოტაური	შიდა გზების აღდგენა	07.06.2005 04.11.2005
ქობულეთის რ-ნი		
სოფ ზედა სამება	ელექტრო სისტემის აღდგენა	07.08.2005 08.11.2005
ხელვაჩაურის რაიონი		
აჭარისწყლის საკრებულო სოფ. კიბე	დაბალი ძაბვის ელექტროგაყვანილობის აღდგენა	01.09.2005 01.12.2005
აჭარისწყლის საკრებულო სოფ. კიბე	ელექტრო სისტემის აღდგენა	06.07.2005 02.11.2005
ახალშენის საკრებულო სოფ. ხედრუ	გზის აღდგენა	06.07.2005 14.11.2005
ურეხის საკრებულო სოფ. ზედაღელე	ელექტრო სისტემის აღდგენა	23.06.2005 01.11.2006

**ჩრდილო ატლანტიკის ალიანსის „ნატოს“ პროგრამა
„პარტნიორობა მშვიდობისათვის“**

ადგილმდებარეობა	პროექტის დასახელება	დაწყების და დასრულების თარიღი
ქობულეთი რ-ნი		
ქობულეთი	ქობულეთის ცენტრალური საავადმყოფოს რემონტი, კერძოდ: ელექტრო გაყვანილობის, კარფანჯრების შეცვლა და გარე ფასადის მოწესრიგება	

**აშშ საერთაშორისო განვითარების სააგენტოს პროექტი
ქართული სასოფლო სამეურნეო პროდუქციის
ექსპორტის მაქსიმალური ზრდა (Agvantage)**

ადგილმდებარეობა	პროექტის დასახელება	დაწყების და დასრულების თარიღი
ქობულეთის რ-ნი		
სოფ. ბუენარი	ციტრუსის მიღებისა და გადაზიდვის ხელშეწყობა (4000 ტ ციტრუსის რეალიზაცია)	2005 წლის 30 ოქტომბერი გრძელდება

მსოფლიო ბანკის მუნიციპალური განვითარების ფონდის პროექტები

	ადგილმდებარეობა	პროექტის დასახელება	პროექტის შესრულების ვადები		ლირებულება	დაფინანსების წყარო
			დაწყების თარიღი	დამთავრების თარიღი		
2000-2004 წლებში განხორციელებული პროექტები						
1	ბათუმი	დამცავი კედლის მშენებლობა	დასრულებულია			40% გრანტი 40% სესხი 20% ადგილობრივი ბიუჯეტი
2	ბათუმი	გზის სარეაბილიტაციო სამუშაოები ჭავჭავაძის ქუჩაზე (I ფაზა)	დასრულებულია			40% გრანტი 40% სესხი 20% ადგილობრივი ბიუჯეტი
3		გზის სარეაბილიტაციო სამუშაოები ჭავჭავაძის ქუჩაზე (II ფაზა)	დასრულებულია			40% გრანტი 40% სესხი 20% ადგილობრივი ბიუჯეტი
4	ბათუმი	ნაგვის მანქანებისა და ურნების შექმნა	დასრულებულია			40% გრანტი 40% სესხი 20% ადგილობრივი ბიუჯეტი
2005 წელს დაწყებული და მიმდინარე პროექტები						
	ბათუმი	სულაბერიძის ქუჩის რეკონსტრუქცია	2005წ აგვისტო	2005 წ დეკემბერი	1391,4	40% გრანტი 40% სესხი 20% ადგილობრივი ბიუჯეტი
	ბათუმი	ჩაქვისწყლის სათაო ნაგებობის სარეაბილიტაციო სამუშაოები	2005 წლის ოქტომბერი	2006 წელი	2400,0	40% გრანტი 40% სესხი 20% ადგილობრივი ბიუჯეტი
	ბათუმი	აბუსერიძის ქუჩაზე გამავალი კანალიზაციის კოლექტორისა და სატუმბო სადგურის რეაბილიტაცია	2005 წელი 1 იანვარი	2006 წელი 30 სექტემბერი	2994,3	40% გრანტი 40% სესხი 20% ადგილობრივი ბიუჯეტი

III სოციალური სფერო

3.1 განათლება

ზოგადსაგანმანათლებლო ქსელი

(სასწავლო წლის დასაწყისისათვის)

		2000- 2001	2001- 2002	2002- 2003	2003- 2004	2004- 2005
1.	ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლები - სულ:	393	392	3*91	391	405
	მათ შორის:					
	დაწყებითი	154	160	161	161	161
	ძირითადი	66	64	62	59	56
	საშუალო	173	168	168	171	188
2.	გიმნაზია	4	6	6	6	1
3.	ლიცეუმი	2	4	4	4	1
4.	სკოლა-ინტერნატი	2	2	2	2	2
5.	ბავშვთა სახლები	1	1	1	1	
6.	სადამოს სკოლა	-	1	1	1	4
7.	ავარიული სკოლა	36	36	33	27	33
8.	მოსწავლეთა რიცხოვნობა (ინტერნატის ჩათვლით)	68363	67884	66403	64371	62493
	მათ შორის:					
	1-4 კლასები	27356	25743	24060	22461	21286
	5-9 კლასები	33089	33530	33528	33264	32024
	10-11 კლასები	7918	8611	8815	8646	9183
9.	პედაგოგები – სულ	7451	7282	7152	7238	7212

	მათ შორის:					
	უმაღლესი	6224	6080	6043	6179	6130
	დაუმთავრებელი უმაღლესი	498	577	505	465	484
	საშუალო პროფესიული	711	625	592	589	578
	საშუალო ზოგადი განათლებით	62	-	12	5	20
10.	ბაგა- ბაღები	46	46	46	45	43
	მათში აღსაზრდელთა რიცხოვნობა	3302	3589	3519	3646	3803

უმაღლესი სასწავლებლები

(სასწავლო წლის დასაწყისისათვის)

	2000- 2001	2001- 2002	2002- 2003	2003- 2004	2004- 2005
უმაღლესი სასწავლებლები	19	19	20	19	18
სახელმწიფო	8	8	8	7	7
არასახელმწიფო	11	11	12	12	11
სტუდენტთა რიცხოვნობა სახელმწიფო უმაღლეს სასწავლებლებში	11732	12148	12387	12925	13803
მათ შორის: უფასო	6836	6595	7921	6572	1616
ფასიანი	4896	5553	4466	6353	6987
სტუდენტთა რიცხოვნობა	15427	15659	15762	16204	16977
სახელმწიფო	11732	12148	12387	12925	13803
არასახელმწიფო	3695	3511	3375	3279	3174
სტუდენტთა მიღება	2877	3066	3111	3546	3910
სახელმწიფო	2323	2506	2581	2893	3172
არასახელმწიფო	554	560	530	653	738
სტუდენტთა გამოშვება	1711	2402	2129	2466	2501
სახელმწიფო	1059	1834	1652	2002	1842
არასახელმწიფო	652	568	477	464	659

საშუალო პროფესიული სასწავლებლები

(სასწავლო წლის დასაწყისისათვის)

	2000- 2001	2001- 2002	2002- 2003	2003- 2004	2004- 2005

საშუალო სპეციალური სასწავლებლები	17	17	17	17	17
სახელმწიფო	10	10	10	10	10
არასახელმწიფო	7	7	7	7	7
სტუდენტთა რიცხოვნობა	4971	4576	3853	3678	3590
სახელმწიფო	7391	4106	3462	3332	3051
არასახელმწიფო	580	470	391	346	539
სტუდენტთა მიღება	1161	1234	1180	1120	1165
სახელმწიფო	1020	1054	1030	956	927
არასახელმწიფო	141	180	150	164	238
სტუდენტთა გამოშვება	1525	1748	1227	1086	985
სახელმწიფო	1271	1556	1080	938	802
არასახელმწიფო	254	192	147	148	183

3.2 კულტურა

თეატრები, საკონცერტო ორგანიზაციები, მუზეუმები და კლუბები

	2000	2001	2002	2003	2004
1. თეატრები - სულ	4	4	4	3	3
სპექტაკლების რაოდენობა	187	190	220	238	102
მაყურებელთა რიცხვი, ათ. კაცი	27,3	28,3	13,0	18,3	15,8
2. საკონცერტო ორგანიზაციების რაოდენობა	5	5	3	3	4
გამართული კონცერტების რაოდენობა	47	49	89	67	11
მაყურებელთა რიცხვი, ათ. კაცი	14,2	13,7	20,0	13,5	1,6
3. მუზეუმები - სულ ¹	9/8	9/8	14/12	19/15	17/14
დამთვარიელებელთა რიცხვი	6671	12161	14310	13873	15972
4. გამოფენების რაოდენობა	27	30	58	58	51
5. ექსკურსიების რაოდენობა	187	452	439	509	530
დამთვარიელებელთა რიცხვი	2665	7842	7520	12704	10799
6. ბიბლიოთეკები - სულ	212	211	210	210	8
ეგზემპლარების რაოდენობა, (ათასებში)	2000,9	2000,9	1910,7	1902,9	1897,2

7. საკლუბო დაწესებულებების რაოდენობა	156	157	157	157	157
--------------------------------------	-----	-----	-----	-----	-----

1. ძირითადი რაოდენობა/ მათ შორის ფილიალები

ბიბლიოთეკები

	2000	2001	2002	2003	2004
აჭარის ა.რ.					
ბიბლიოთეკები - სულ	212	211	210	210	210
ეგზემპლარების რაოდენობა, (ათასებში)	2000,9	2000,9	1910,7	1902,9	1897,0
ქბათუმი					
ბიბლიოთეკები - სულ	15	14	13	13	13
ეგზემპლარების რაოდენობა, (ათასებში)	793,5	793,5	763,5	764,4	763,7
ქობულეთის რაიონი					
ბიბლიოთეკები - სულ	33	33	33	33	33
ეგზემპლარების რაოდენობა, (ათასებში)	298,5	298,5	272,6	267,2	258,7
ხელვაჩაურის რაიონი					
ბიბლიოთეკები - სულ	31	31	31	31	31
ეგზემპლარების რაოდენობა, (ათასებში)	239	239	239,9	240,1	240,1
	2000	2001	2002	2003	2004
ქედის რაიონი					
ბიბლიოთეკები - სულ	32	32	32	32	32
ეგზემპლარების რაოდენობა, (ათასებში)	211,1	211,1	189,2	184,7	176,3
შუახევის რაიონი					
ბიბლიოთეკები - სულ	49	49	49	49	49
ეგზემპლარების რაოდენობა, (ათასებში)	232,7	232,7	223,7	223,9	226,7
ხულოს რაიონი					
ბიბლიოთეკები - სულ	52	52	52	52	52
ეგზემპლარების რაოდენობა, (ათასებში)	226,1	226,1	221,8	222,6	231,7

3.3 სპორტი

	2002	2003	2004
სპორტული ბაზები სულ:	658	655	582
მათ შორის:			
ფეხბურთის მოედანი 1500 ადგილით და მეტი	2	3	2

მათ შორის მძღვეთობის არენით	2	1	-
სტანდარტული ფეხბურთის მინდვრით	30	29	26
საცურაო აუზი 9X6 მეტრი (მცირე ზომის)	4	4	2
სპორტული დარბაზი 24X12 მეტრი	53	38	26
სპეციალიზირებული სპორტული თამაშების დარბაზი	6	2	1
საჭიდაო დარბაზი	7	5	6
კრივის დარბაზი	3	1	4
ძალისხერხის დარბაზი	2	1	-
ტანვარჯიშის დარბაზი	2	2	1
არასტანდარტული დარბაზი	110	116	100
სასროლი ტირი სტანდარტული	4	6	
ჭადრაკის სასახლე (კლუბი)	2	3	4
კომპლექსური სპორტული მოედანი	3	1	
ბალახის ჰოკეის მოედანი	2	1	
ჩოგბურთის კორტი	2	1	2
ჩოგბურთის მოედანი	8	8	
კალათბურთის მოედანი	164	156	156
ხელბურთის მოედანი	68	68	63
ფრენბურთის მოედანი	184	210	180
მათ შორის: საპლიაჟო	4	4	9

3.4 ჯანმრთელობის დაცვა

ჯანმრთელობის დაცვის ძირითადი მაჩვენებლები

	2000	2001	2002	2003	2004
საავადმყოფოების რაოდენობა	27	26	24	24	25
საწოდების რაოდენობა	1750	1659	1676	1648	1645
საწოდების რაოდენობა საექიმო და საბებიო, ორსულებისა და მშობიარეთათვის	228	339	311	311	316
ექიმების რიცხოვნობა	1268	1271	1240	1309	1254
საშუალო სამედიცინო პერსონალის რიცხოვნობა	2497	2579	2595	2431	2398
სანიტარულ-ეპიდემიური სადგურების რაოდენობა	7	7	7	7	7

ამბულატორიულ-პოლიკლინიკურ დაწესებულებათა რაოდენობა	76	73	73	73	73
--	----	----	----	----	----

სიკვდილიანობა და სიკვდილიანობის მიზეზები

	2000	2001	2002	2003	2004
დაავადებები სულ	2405	2121	2175	2316	2561
მწვავე ნაწლავური ინფექცია	5	13	7	6	4
ტუბერკულოზი	17	19	21	34	12
ინფექციური დაავადებანი	2	5	2	6	1
სიმსივნეები	264	235	253	233	314
ჰიპერტონული დაავადებანი	78	41	-	14	8
გულის იშემიური დაავადებანი	1054	984	967	1047	1119
სისხლის მიმოქცევის მოშლა	542	373	431	452	435
სისხლძარღვთა სხვადასხვა დაავადებანი	29	33	56	43	45
გრიპი, მწვავე ბრონქიტი, პლევმონია	13	11	24	30	53
სასუნთქი ორგანოების დაავადებები	29	26	22	47	54
კუჭ-ნაწლავის დაავად., პერიტონიტი	82	93	87	84	131
მენინგიტი, აზოტემია და სხვა დაავადებანი	200	178	188	215	264
წყალში დახრჩობის შემთხვევა	2	15	2	19	21
ტრამეები	21	44	41	46	57
დანით მიყენებული ჭრილობა, მკვლელობა	67	51	74	40	39

პენსიონერთა რიცხოვნობა

(წლის დასაწყისისათვის)

	2000	2001	2002	2003	2004
1. შრომა	46998	46203	47709	47311	46293
მ.შ. პერსონალური	444	372	323	75	104
2. ომის ინვალიდი	325	294	286	327	330
3. ომის მონაწილე	913	940	1009	946	866

4. ომის მონაწილესთან გათანაბრებული	2853	2610	2380	2103	1794
5. ომში დაღუპულის ქვრივი	222	190	163	125	102
6. სხვა სამხედრო მოსამს. და ოჯახის წევრები	618	760	588	512	425
7. სოციალური	6895	7464	7668	8211	9032
8. რეპრესირებული	4572	4506	4504	5421	6826
პენსიონერთა რიცხოვნობა	63396	62967	64307	64956	65668
მ.შ.მომუშავე	2301	2180	2301	2303	2031

3.5 გარემოს დაცვა

ატმოსფეროში მავნე ნივთიერებების გამომფრქვევი სტაციონალური წყაროების რაოდენობა

(ერთეული)

	2000	2001	2002	2003	2004
მავნე ნივთიერებების გამომფრქვევი წყაროები სულ	285	285	480	600	630
მათ შორის ორგანიზებული	117	115	315	340	340

მავნე ნივთიერებების გამომფრქვევა ჰაერში

(ათ. ტონა წელიწადში)

	2000	2001	2002	2003	2004
ატმოსფეროში გამომფრქვეული მავნე ნივთიერებების რაოდენობა - სულ	64,58	73,0	79,0	61,29	60,12
მათ შორის:					
სტაციონალური წყაროებიდან	37,13	47,4	32,5	31,34	30,17
ავტოტრანსპორტის მიერ	27,45	25,6	32,5	29,95	29,95
სტაციონალური წყაროებიდან გამომფრქვეული მავნე ნივთიერებების გაუვნებელყოფა	4,37	13,7	14,7	10,05	1,35

სტაციონალური წყაროებიდან ატმოსფეროში გაფრქვეული მავნე ნივთიერებები

(ათ. ტონა)

	2000	2001	2002	2003	2004
გაფრქვეული მავნე ნივთიერებები - სულ	37,13	47,4	46,5	31,34	30,17
მათ შორის:					
მყარი	12,94	7,47	0,16	3,91	0,20
აირადი და თხევადი	20,08	39,93	46,34	27,43	29,97
აქედან					
გოგირდოვანი ანჰიდრიდი	2,51	1,52	0,18	2,98	0,07
აზოტის ჟანგბულები	4,84	0,42	0,78	2,53	0,04
2 -ზე გადაანგარიშებით					
ნახშირწყალბადი	9,31	3,92	12,8	16,21	2,62

დანარჩენი	4,11	5,45	32,18	2,01	27,24
-----------	------	------	-------	------	-------

ჩამდინარე წყლის ჩაშვება

(მლნ. მ³)

	2000	2001	2002	2003	2004
ჩამდინარე წყლის ჩაშვება ზედაპირულ წყალსატევებში	17933	22322	18954	21630	22580
დაბინძურებული	16847	20843	17022	19730	19903
ნორმატიულად გაწმენდილი	1086	1479	1932	1900	2677

სუფთა წყლის გამოყენება

(ათ. მ³)

	2000	2001	2002	2003	2004
წყლის აღება წყლის ბუნებრივი ობიექტებიდან	55031	73401	73678	77552	79534
მათ შორის მიწისქვეშა ობიექტებიდან	4119	2246	5868	6760	5500
გამოყენებული წყალი სულ	50088	66500	67356	67870	70099
მათ შორის					
საყოფაცხოვრებო	15035	27785	24924	25820	31699
საწარმოო	1978	4278	2764	2900	3200
სარწყავი	2775	1337	1003	1042	–
სასოფლო-სამეურნეო წყალმომარაგების და სხვა	30300	33100	34000	38400	35000

ტყის აღდგენა

(ათ. ჰა)

	2000	2001	2002	2003	2004
აღდგენითი სამუშაოები სახელმწიფო დანიშნულების ტყეებში, ათასი ჰექტარი	–	–	42	60	7
მათ შორის ტყის თესვა დარგვა	–	–	42	60	7
ტყის მოვლითი ჭრა, ჰექტარი	2109	4135	2314	2850	994
ტყის მოვლითი ჭრით მიღებული მერქნის მოცულობა მკრივი კბ.მ	40917	31200	29291	41343	16898

ტყის ფართობი და მერქნის მარაგი

	2000	2001	2002	2003	2004
ტყის ფონდის საერთო ფართობი, ათ. ჰექტარი	99,8	99,8	99,8	99,8	99,8
ტყით დაფარული ფართობი, ათ.ჰექტარი	94,2	94,2	94,2	94,2	94,2
მერქნის საერთო მარაგი მლნ.კუბ მ.	18,6	18,6	18,6	18,6	18,6
ტერიტორიის ტყიანობა, %	62%	62%	62%	62%	62%

ტყის დაცვა

	2000	2001	2002	2003	2004
ტყის აღდგენა და გაშენება, ჰა.	-	-	42	60	7
ტყის ჭრა, კუბ.მ.	2766	2577	2029	3014	4987
ტყის დაცვა მავნებლებისა და დაავადებისაგან, ჰა.	-	0,5	1,0	-	-

IV. აჭარის საზოგადოების კვლევის შედეგად გამოვლენილი

რეგიონში არსებული ძირითადი პრობლემები

ეკონომიკა

1. სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის რეალიზაცია (ციტრუსი, ჩაი)
2. საწარმოების ამოქმედება
3. სოფლის მეურნეობის ტრადიციული დარგების განვითარება
4. გადასახადების შემცირება
5. საგადასახადო კოდექსის დახვეწა-გამარტივება
6. ფასების დარეგულირება
7. ინვესტიციების მოზიდვა
8. მცირე ბიზნესის განვითარების ხელშეწყობა
9. მიწის სრული პრივატიზაცია
10. ტურიზმის განვითარება
11. კრედიტების ხელმისაწვდომობა
12. მოსახლეობის დაბალი მსყიდველუნარიანობა
13. სახელმწიფოს მიერ მეწარმეთა მხარდაჭერა (ფინანსური, ინფორმაციული)
14. საბაჟო კანონმდებლობის დახვეწა-გამარტივება
15. სკონსულტაციო ცენტრის შექმნა მეწარმეთათვის
16. ლიცენზიებისა და ნებართვების გაცემის გაადვილება
17. ანტიმონოპოლიური კანონმდებლობის ამოქმედება
18. ბუნებრივი რესურსების არაეფექტური გამოყენება
19. ბიუროკრატიული ბარიერების არსებობა
20. მოძველებული მატერიალურ-ტექნიკური ბაზა (მოძველებული ტექნოლოგიები)
21. ექსპორტის ხელშეწყობა

სოციალური სფერო

1. უმუშევრობა
2. მოსახლეობის სოციალური დაცვა
3. დაბალი ხელფასი
4. დაბალი პენსია
5. უფასო-შელავათიანი სამედიცინო მომსახურება
6. განათლების სისტემის რეფორმა
7. უფასო განათლება
8. სტიქიით დაზარალებულთა დახმარება
9. მეწყერსაშიში ზონიდან მოსახლეობის განსახლება

ინფრასტრუქტურა

1. ინფრასტრუქტურის აღდგენა-განვითარება
2. გზების შეკეთება
3. სკოლების შეკეთება
4. სკოლების მატერიალურ-ტექნიკური ბაზის გაუმჯობესება
5. ბინათმშენებლობა
6. საცხოვრებელ კორპუსებში ლიფტების და სახურავების შეკეთება
7. რეგიონში ავარიული შენობების აღდგენა
8. სოფლებში ტრანსპორტის მოძრაობის მოწესრიგება (შეღავათიანი საზოგადოებრივი ტრანსპორტი)
9. სანაპირო ზოლის გამაგრება
10. ელექტოენერგიით მომარაგება
11. ელექტრო სადენების შეცვლა
12. რეგიონის გაზიფიკაცია და ბუნებრივი აირით უზრუნველყოფა
13. ქრეგიონში არსებული სანიტარული მდგომარეობის გაუმჯობესება
14. სატელევიზიო ანძის დადგმა
15. სატელეგადაცემების გაუმჯობესება
16. რადიო ხაზის მიღება
17. მოსახლეობის იაფი გათბობის საშუალებით უზრუნველყოფა
18. სპორტული და კულტურულ-გასართობი ცენტრების გახსნა
19. რეგიონის ჰიდრო რესურსების სრული ათვისება (მიკრო-ჰესების მშენებლობა)

სხვა პრობლემები

1. თვითმართველობასთან და მმართველობასთან დაკავშირებული პრობლემები ტყის უკანონო ჭრა
2. ადამიანის უფლებების დაცვა
3. კანონის უზენაესობა
4. ნარკომანიასთან და კრიმინლთან ბრძოლა
5. კორუფცია